

MENDELOVA UNIVERZITA

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

Vliv kurdské menšiny na úroveň bezpečnostní a politické stability Turecka

Bakalářská práce

Autor: Kristina Lanžhotská

Vedoucí práce: Ing. Zbyšek Korecki, PhD.

Brno 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci: Vliv kurdské menšiny na politickou a bezpečnostní stabilitu Turecka vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:

Podpis:

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce Ing. Zbyškovi Koreckimu Ph.D. za odborné vedení mé práce, za cenné rady, připomínky a ochotu. Dále bych chtěla poděkovat rodině a přátelům za podporu a trpělivost během zpracování práce.

Abstrakt

LANŽHOTSKÁ, K. Vliv kurdské menšiny na politickou a bezpečnostní stabilitu Turecka. Brno 2017. Bakalářská práce. Mendelova univerzita v Brně, Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií.

Národnostní menšiny žijící na území jiného státu čelí často problémům spojených s integrací. V této situaci se nacházejí Kurdové v zemích Blízkého východu. Bakalářská práce se zabývá kurdskou menšinou žijící na území Turecka, která zde tvoří pětinu obyvatelstva. Práce je zaměřena na vliv kurdské menšiny na politickou a bezpečnostní stabilitu země. V teoretické části práce jsou definovány základní pojmy související s tématem. Analytická část zahrnuje analýzu vývoje turecko-kurdských vztahů, politické situace v Turecku a bezpečnostní úrovně s důrazem na terorismus. Návrhová část obsahuje možná řešení na základě zjištěných informací.

Klíčová slova: Turecko, menšina, Kurdové, politika, bezpečnost, terorismus

Abstract

LANŽHOTSKÁ, K. The influence of Kurdish minority on political and security stability of Turkey. Brno, 2017. Bachelor thesis. Mendel University in Brno, Faculty of Regional Development and International Studies.

National minorities living in a territory of another country usually face to problems connected to integration. Kurds in the Middle East region are in this situation, too. Bachelor thesis is focused on Kurdish minority living in Turkey, where they make up a fifth of country's population. Thesis is focused on the influence of Kurdish minority on the security and political stability of the country. Thesis is divided into a theoretical, analytical and projecting part. The theoretical part provides the definitions of basic terms connected to the issue. Analytical part includes development of relations between Kurds and Turks, political situation in Turkey and security level with special emphasis on terrorism. The projecting part provides possible solutions based on the obtained information.

Keywords: Turkey, minority, Kurds, politics, security, terrorism

OBSAH

1	ÚVOD	7
1.1	Cíl práce	8
1.2	Metodické ukotvení práce	8
1.3	Omezení práce.....	8
2	TEORETICKÁ ČÁST	10
2.1	Stát a jeho atributy	10
2.1.1	Národ.....	11
2.1.2	Etnikum	12
2.1.3	Národnostní menšina.....	13
2.2	Lidská práva.....	13
2.3	Bezpečnost	15
2.3.1	Terorismus	16
2.3.2	Guerilla.....	18
3	ANALYTICKÁ ČÁST	19
3.1	Geografie Turecka.....	19
3.2	Demografie Turecka.....	19
3.2.1	Kurdové v jednotlivých oblastech Turecka.....	20
3.3	Charakteristika kurdského národa.....	23
3.3.1	Historie kurdské minority na území Turecka	23
3.3.2	Vývoj a činnost Strany kurdských pracujících.....	25
3.3.3	Analýza sociálního, ekonomického a politického začlenění Kurdů.....	28
3.4	Politické uspořádání Turecka	30
3.4.1	Zákonodárná moc.....	31
3.4.2	Výkonná moc a její reforma.....	35
3.4.3	Soudní moc	41
3.5	Bezpečnostní stabilita Turecka	41
3.5.1	Vývoj terorismu	41
3.5.2	Další bezpečnostní problémy v Turecku	46
3.5.3	Dopady bezpečnostního rizika na vývoj turismu	46
3.5.4	Opatření.....	48
3.6	SWOT analýza	49
4	NÁVRHOVÁ ČÁST.....	53
5	ZÁVĚR	56
6	SEZNAM LITERATURY	58
7	SEZNAM ZKRATEK.....	62
8	SEZNAM PŘÍLOH.....	63

1 ÚVOD

Oblast Blízkého východu se v současnosti řadí mezi nejproblematictější světové regiony z hlediska politické a bezpečnostní stability. Jednou ze zemí čelících krizi je Turecko, ačkoliv v podstatně menší míře než ostatní země regionu. I když je Turecko nejvyspělejší zemí této oblasti, dlouhodobě se nachází v konfliktu s obyvateli tvořícími jeho nejvýraznější národnostní menšinu. Jedná se o menšinu Kurdů. Přestože Kurdové vykazují všechny poznávací prvky národa jako je společná identita, kultura a jazyk, do dnešní doby nemají svůj vlastní stát nebo alespoň autonomní území s vlastní samosprávou. Jsou proto považováni za největší národ světa bez vlastního území. Vzhledem k jejich výrazným ambicím samostatné území získat proto dochází na území Blízkého východu k závažným mocenským střetům. Na území Turecka k těmto územním sporům dochází od dob vlády Osmanské říše, kdy již Kurdům byla odpírána základní lidská práva. Ačkoli se v průběhu historie vztah mezi Turky a Kurdy vyvíjel a měnil, nikdy nebylo úsilí Kurdů získat vlastní území zcela vyhověno.

Kurdové tradičně obývali oblast jihovýchodního Turecka. V současnosti je zde ale významný migrační trend, na základě kterého se část Kurdů usídlila v ekonomicky a sociálně nejrozvinutějších oblastech Turecka - tedy zejména v severozápadních regionech zahrnujících velkoměsta jako je Istanbul, Ankara nebo Izmir. Severozápadní provincie jsou hlavními politickými, kulturními a vzdělávacími centry Turecka, a proto je jejich stabilita klíčová pro rozvoj celého státu.

Osvobozené snahy Kurdů však mají na bezpečnostní úroveň Turecka značný dopad a začínají se nově formou organizovaného násilí projevovat ve vzrůstající míře v severozápadních provinciích, na rozdíl od minulosti, kdy ke střetům docházelo převážně jen na jihovýchodě Turecka. Zvyšuje se zde četnost teroristických útoků způsobených nejen nejznámější kurdskou teroristickou organizací Strana kurdských pracujících, ale v posledních letech také její sesterskou organizací Svobodných kurdských sokolů.

Turecko se tedy v současnosti vlivem terorismu a politických změn nachází v problematické situaci a je otázkou, nakolik tyto změny ovlivní ekonomickou a sociální úroveň státu, vnější diplomatické vztahy a zejména postoj Turecka ke kurdské minoritě.

1.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je analyzovat souvislost mezi existencí kurdské menšiny na území Turecka a jejím vlivem na bezpečnostní a politickou situaci daného regionu. Analýza slouží jako podklad pro návrhovou část, jejíž účelem je vytvořit doporučení pro řešení situace. Objektem výzkumu bakalářské práce je kurdská menšina žijící na celém území Turecka, ovšem s důrazem na severozápadní provincie. Hlavním cílem práce je analyzovat historický vývoj Kurdů ve zkoumaném regionu, postoj turecké vlády k této menšině a politickou angažovanost Kurdů. Dále je analyzována bezpečnostní úroveň, působení kurdských teroristických skupin a jejich dopad na společnost. Tato data jsou podkladem pro návrhovou část, jejíž cílem je poskytnout možná řešení dané problematiky.

1.2 Metodické ukotvení práce

Teoretická část bakalářské práce byla vypracována metodou literární rešerše. Ta napomáhá k pochopení základních pojmů souvisejících s daným tématem a k vypracování analytické části. K literární rešerši byly použity zejména odborné knižní publikace související se zkoumanými jevy. Klíčovou metodou pro praktickou část bakalářské práce byla analýza vytvořená na základě indukce a dedukce. K vyvozeným závěrům sloužily zejména odborné elektronické zdroje, novinové články a statistické portály, prostřednictvím kterých byla graficky zpracována potřebná data. Návrhová část byla vypracována zejména na základě analýzy SWOT a závěrů plynoucích z předchozích kapitol.

1.3 Omezení práce

Hlavním omezením bakalářské práce je zejména obtížnost získat některá vstupní data, která by pomohla problematiku pochopit detailněji. Jedná se především o statistické informace týkající se přesného počtu Kurdů v jednotlivých provinciích Turecka a účasti Kurdů v parlamentních a prezidentských volbách. Tyto informace se na oficiálních statistických stránkách Turecka nenacházejí a odhady dostupných zdrojů se výrazně liší. Dalším omezením je do jisté míry značná aktuálnost a dynamika tématu. Během vypracování práce se v regionu událo mnoho zásadních událostí a množství klíčových zdrojů není včas aktualizováno.

2 TEORETICKÁ ČÁST

Pro komplexní pochopení zkoumaného tématu je nutné nejprve definovat klíčové výrazy, které s danou problematikou bezprostředně souvisí. Jedná se zejména o stát a jeho atributy, dále terminologie spojená s bezpečností a terorismem, lidskými právy a v neposlední řadě bude představeno samotné území, kterého se tato bakalářská práce týká – tedy oblast Turecka se zvláštním důrazem na velkoměsta Istanbul a Ankaru, na která je tato práce specializována.

2.1 Stát a jeho atributy

Z analýzy různých historických i moderních zdrojů vyplývá, že pro termín stát neexistuje univerzální definice, naopak každý odborník na tento pojem nahlíží z jiného úhlu pohledu, a proto se liší i jeho vysvětlení v průběhu historie. O politice a vládnutí diskutovali již myslitelé starověku (Platón, Aristoteles), ovšem pojem stát jako první použil Niccolo Machiavelli v rámci díla *Vladař*. Podle R. Scrutona se pojem používá od dob Machiavelliho, obecně přijatá definice státu však neexistuje. V zásadě lze odlišit ty, kteří při definování státu vycházeli z teorií politiky založené na právech, od těch, kteří vycházeli z teorie politiky založené na moci, což se pak často v definici státu odráží. Za příklad první skupiny lze uvést Hegela: „stát je uskutečnění mravní ideje“, za příklad druhých Webera: „stát je organizace, která monopolizuje legitimní násilí nad daným územím.“ (Scruton, 1983).

Z jiného úhlu pohledu na stát nahlíží např. marxismus. Podle marxistické teorie je stát pouze přechodný jev, plod třídně rozdělené společnosti, který zanikne, až komunismus zruší třídy. Naopak radikální liberalismus staví stát jako ztělesnění násilí proti společnosti, která je charakteristická spontánní výměnou mezi jednotlivci, a v důsledku toho tvrdí, že sféra státní aktivity by měla být zredukována na minimum. (Blackwell, 1991). Za poměrně jednoduchou a přesto výstižnou definici státu lze považovat následující: Geografické území, které je do jisté míry vymezeno, s obyvatelstvem, jehož většina trvale uznává

centrální autoritu nebo je alespoň nucena ji uznávat. Tato autorita musí být přitom schopna bránit své teritorium před nepřátelskými útoky, ať už diplomacií, nebo silou zbraní. (Hans-Adam II, 2009).

Co se týče znaků státu, z právního hlediska je lze podle M. Spirita definovat následovně: Prvním znakem je územní organizace obyvatelstva. Tento znak je dominantní pro novou (státní) organizaci společnosti. Dokud se obyvatelstvo dělilo podle rodů, organizace prvobytně pospolné společnosti nepostihovala všechny, kdo pobývali na určitém území, ale právě jen příslušníky dotyčných rodů. Pravidla chování, která platila v prvobytně pospolné společnosti, se týkala jen členů rodu a jen ti byli pod ochranou moci rodů (kmenů). Na cizince, kteří se ocitli na území tohoto rodu nebo kmene, se tato pravidla nevztahovala a jejich zájmy byly bez ochrany. Druhým znakem je státní moc, což je společenská síla schopná zabezpečit ochranu, zformování a upevnění určitého pořádku společenských vztahů, a to prostřednictvím státního mechanismu, který je tvořen státními orgány, ozbrojenými složkami a úředními osobami. Dalšími znaky státu jsou suverenita a výlučnost, existence práva, existence daní a poplatků. (Spirit, 2014)

Funkce státu lze rozdělit na vnitřní a vnější. K vnitřním patří funkce právní (regulace základních společenských vztahů a řešení sporů), bezpečnostní (ochrana státu před napadením zvnějšku, ochrana bezpečnosti a majetku občanů), dále hospodářské (správa státních financí a regulace hospodářských vztahů), sociální (sociální politika) a kulturní (kulturní politika). K vnějším funkcím patří organizování styků s ostatními státy a regulace zahraničního obchodu. (Smolík, 2014).

2.1.1 Národ

Dalším důležitým pojmem, který se zkoumaným tématem úzce souvisí, avšak bývá s termínem stát často chybně ztotožňován, je národ. Národ lze definovat jako osobité a uvědomělé kulturní a politické společenství, na jehož utváření mají největší vliv společné dějiny a společné území. Lze jej také identifikovat na základě následujících kritérií:

spisovný jazyk, náboženství, dějinná zkušenost, dále kritéria politické existence – tedy stát či autonomní postavení v mnohonárodním či federativním státě a důležitá jsou také psychologická kritéria – subjekty národa sdílejí společné vědomí o své příslušnosti k určitému národu. (Průcha, 2009).

Francouzský teoretik Ernest Renan hovoří na konci 19.století o národu jako o poměrně novodobém fenoménu. „Moderní národ je historickým výsledkem série faktů působících stejným směrem. Sjednocení mohla dosáhnout dynastie, jako tomu bylo ve Francii, přímá vůle jednotlivých provincií, jako tomu bylo v Holandsku, Švýcarsku či Belgii, obecný duch, který v pozdní době překonal rozmary feudality, což je příklad Itálie a Německa. Tyto útvary vždy provázely nějaký podstatný motiv vedoucí ke vzniku moderního národa. Principy si v podobných případech budují cestu těmi nejméně očekávatelnými překvapeními. V dnešní době jsme zastihli Itálii sjednocenou svými porážkami a Turecko rozložené svými vítězstvími. Každá porážka posunula Itálii vpřed, s každým vítězstvím Turecko ztrácelo. Je to tím, že Itálie je národem, zatímco Turecko mimo malou Asii nikoliv.“ (Hroch, 2003).

2.1.2 Etnikum

S pojmem národ je úzce spjat také pojem etnikum. Na základě mnoha odborných zdrojů je evidentní, že v některých případech je velmi obtížné tyto pojmy rozlišit a použít vhodně. To dokazuje i antropolog Tomáš Hirt. Za jeden z rozdílů lze podle něj považovat princip teritoriality a státnosti, na kterém je založen národ a nacionalismus, zatímco etnopolitika staví na ideji o pokrevním původu a společné kultuře a zpravidla požaduje autonomii etnických skupin v rámci již etablovaných státních útvarů. Obvykle jsou tak menšiny označovány jako etnické skupiny, a nikoliv jako národy. Kam však zařadit národy neteritoriálního charakteru či etnické skupiny, které disponují státem či si na státnost činí nárok? Jak je vidět, je hranice mezi oběma fenomény vágní a ve své podstatě se každé etnikum může považovat za národ, pokud si nárokuje politickou suverenitu, což pro samotnou etnickou skupinu není nutností. (Hirt, 2005 cit. podle Šubrt, 2013).

2.1.3 Národnostní menšina

Národnostní menšiny jsou termínem, který byl často skloňován jak v minulosti, tak ještě ve větší míře nyní a to zejména vzhledem ke globalizaci, z důvodu jednodušší mobility. Stejně jako předchozí pojmy, i tento je poměrně obtížné definovat. Jan Průcha jej v rámci Interkulturní psychologie definuje následovně: Národnostní menšiny jsou mnohovýrazovým a nepřesným pojmem, jenž bývá užíván k tomu, aby bylo možno zařadit pod jeden stručný „střešní termín“ všechny typy a kategorie etnických společenství s výjimkou státních národů na „vlastním“ teritoriu, tedy jak „malá etnika“ nedisponující vlastním národním státem, tak části velkých státních národů sídlící na území jiného státu, resp. specifické případy na pomezí etnografické či sociální skupiny. (Průcha, 2009).

Doplnit lze tuto teorii také prostřednictvím definice již výše zmíněného politologa Scrutona. Menšina existuje vždycky tehdy, když její členové mají návyk utvářet skupinu, k níž patří myšlenka svébytnosti – je možné, že je to a) návyk vnucený většinou, je možné, že jej menšina přijímá, je ovšem možné, že platí obojí, b) smysl pro samostatnou společenskou identitu, která o sobě dává vědět odlišným chováním. Zjevně platí, že se skutečnosti a) a b) vzájemně posilují, většina může vydělit určitou skupinu jako skupinu, která k ní nepatří, a tím, že popře její výsady a práva, posiluje sebe-vědomí této skupiny, která si vytváří osobitou společenskou identitu, což ji nejspíše zase nutí, aby hledala také odpovídající identitu politickou. (Scruton, 1999).

2.2 Lidská práva

Základní lidská práva jsou subjektivní veřejná práva a jednotlivé státy je formulují rozdílně. Ovšem existují obecně přijaté deklarace lidských práv, které byly osvojeny velkou částí světa. Z minulosti stojí za zmínku Magna Charta – Velká listina základních práv a svobod, což byl dokument vydaný roku 1215 v Anglii, význačný omezením moci panovníka a definováním práv poddaných. (History, 2015).

Nejznámější deklarácí lidských práv v novodobých dějinách je Všeobecná deklarace lidských práv OSN, která vznikla jako reakce na 2. světovou válku. Všeobecná deklarace lidských práv je dnes stejně významná, jako v roce 1948, kdy byla přijata Valným shromážděním OSN. Mimořádná prozíravost a odhodlání jejích autorů vedly k vytvoření dokumentu, jenž poprvé zformuloval práva a svobody náležející každé lidské bytosti bez rozdílu. Dokument je nejpřekládanějším na světě a do současnosti byl již přeložen do více než 360 jazyků. (OSN, 2015). Vzhledem k tomu, že Turecko patří mezi země, které tuto deklaraci přijaly, bude v následujícím odstavci uveden stručný přehled základních práv podle OSN. Dokument obsahuje celkem 30 článků které pojednávají zejména o rovnosti všech a nutnosti poskytnout stejná práva všem bez rozdílu, což lze aplikovat i na problematiku kurdské menšiny v Turecku. Například 2. článek deklarace je v následujícím znění: Každý má všechna práva a všechny svobody stanovené touto deklarací, bez jakéhokoliv rozlišování, zejména podle rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického či jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení. Žádný rozdíl nebude dále činěn z důvodu politického, právního nebo mezinárodního postavení země nebo území, k nimž určitá osoba přísluší, ať jde o zemi nebo území nezávislé nebo pod poručenstvím, nesamosprávné nebo podrobené jakémukoli jinému omezení suverenity. Další články pojednávají např. o právu na život, rovnosti před zákonem, právu na státní příslušnost, svobodě myšlení a náboženství (včetně jeho veřejného projevu), svobodu shromažďování, sociálního zabezpečení, vzdělání. (OSN, 2015) Z výše uvedených článků vyplývají stejná práva pro všechny, ovšem ta jsou zaručena ještě následovně: „Ochrana lidských práv příslušníků etnických, náboženských a jazykových menšin je explicitně zaručena článkem 27 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, stejně jako v principech nediskriminace a spoluúčasti, které jsou základním předpokladem všech aktů OSN o lidských právech. Přijetí Deklarace o právech příslušníků národnostních, etnických, náboženských a jazykových menšin Valným shromážděním v roce 1992 dalo nový podnět programům OSN pro lidská práva. Pracovní skupina vyhledává kontakt s minoritními komunitami, aby mohly hovořit o svých problémech na jednáních OSN a aby jejich obavy byly zveřejněny.“ (OSN Praha, 2015).

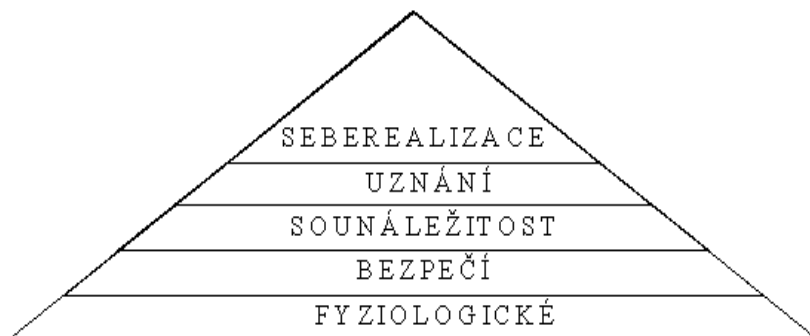
2.3 Bezpečnost

Pocit bezpečí patří mezi základní lidské potřeby a proto se jedná o často zkoumaný termín. V publikaci Wörterbuch zur Sicherheitspolitik je bezpečnost definovaná takto: „Bezpečnost je stav, ve kterém se individua, skupiny a státy necítí ohroženy vážnými hrozbami, popř. se před nimi považují za účinně chráněné a svoji budoucnost mohou vytvářet podle vlastních představ. Stupeň bezpečnosti, popř. ohrožení závisí dalekosáhle na subjektivních pocitech, historických zkušenostech, pojetí sama sebe a poměru k okolnímu prostředí“. (O.Buchenbender, H. Bühl a H. Kujat, 1992)

Publikace Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století pojednává o možnosti termín bezpečnosti dále dělit. Bezpečnost v nejobecnějším rámci znamená stav, v němž neexistují hrozby pro referenční objekt, případně je zásadně eliminovaná rizikovost těchto hrozeb. V tomto případě lze hovořit o tzv. negativní definici. Pozitivní definice bezpečnosti vyžaduje vymezení stavu, za něhož referenční objekt zajišťuje v dostatečné míře své zájmy. (Mareš, 2010).

Necháme-li se v bezpečnostních studiích inspirovat Maslowovými koncepty, znamená to představit si analogický obrázek pyramidy, jejíž jednotlivá patra obsadí různé významy mnohovýznamového pojmu bezpečnost. Spodním patrem pyramidy budiž „tvrdá bezpečnost“. Tím je myšlena bezpečnost týkající se ohrožení (a záchrany) lidských životů, vážného poškození zdraví a vážných škod na hmotném majetku veřejném i soukromém. Ohrožení, na jejichž významu se shodne téměř celá populace a na něž reaguje právní řád, ohrožení, jež se všeobecně pokládají za nejdůležitější a primární a která zcela jistě „má hlídat stát“ (nikoli jen vojensky). Následujícím patrem je „měkká bezpečnost“. Zde je možné zařadit například dopravní situace, sjízdnost silnic, lokálně propuknuvší infekční onemocnění atd. Zda má být výhradním hlídačem či garantem „měkké bezpečnosti“ stát, je do jisté míry sporné a je předmětem politického diskurzu. (Mareš, 2010).

Obrázek č.1 znázorňuje kompletní Maslowovu pyramidu, kde lze vidět, že pocit bezpečí patří mezi základní lidské potřeby a je vnímán jako druhá nejdůležitější potřeba (hned po fyziologických, které tvoří základ pyramidy a jsou základní podmínkou přežití).

Obrázek 1: Maslowova pyramida potřeb
Zdroj:mendelu.cz

Existuje celá řada bezpečnostních hrozeb a druhů konfliktů. V souvislosti s Tureckem a Kurdy lze situaci nazvat jako etnický konflikt, čemuž se věnuje T. Šmíd v publikaci Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století. Etnických konfliktů podle něj najdeme po celém světě celou řadu, minimálně tedy v prvoplánovém nahlížení na příčiny konfliktů. Ale u mnohých z nich etnicita hraje jen jakousi zastřešující roli a skutečné příčiny tkví jinde. U některých konfliktů hraje důležitou roli také náboženství, nikoli ve smyslu věroučném, ale ve smyslu identitárním. (Šmíd, 2010) Politické konflikty se týkají zájmů a hodnot, které jsou a) pro jednotlivé subjekty podstatné – tj. v zásadě se bez nich nemohou obejít, aniž by ztratily podstatnou součást svého životního standardu, b) musí si je v důsledku jejich vzácnosti nebo odlišnosti zajišťovat proti vůli nebo v konkurenci s dalšími subjekty, c) pro jejich zajištění potřebují získat dostatečnou vlivovou nebo mocenskou pozici, reprezentovanou především státem, která jim umožní jejich zájem nebo hodnoty prosadit i při nesouhlasu jiných subjektů. (V. Prorok, A. Lisa, 2011)

2.3.1 Terorismus

V Turecku je zejména v posledních letech závažný problém spojený s terorismem. Ten je v této oblasti právě často skloňován v souvislosti s existencí kurdské menšiny. Ještě na počátku 90. let nebyl terorismus považován za hrozbu, hovořilo se o něm spíše jako o riziku. Náhled na tento jev se začal měnit až ve druhé polovině minulého desetiletí, poté, co přišly první teroristické útoky s desítkami mrtvých, stovkami zraněných a s velkými

materiálními škodami. Mezníkem zcela zásadního významu se staly teroristické útoky dne 11. 9. 2001. Od té doby se ze všech možných úhlů pohledu diskutuje o závažnosti a příčinách této naléhavé hrozby a také o možnostech, jak jí čelit. Terorismus je úspěšný při naplňování svého základního cíle, kterým je šířit strach ve společnosti. (Eichler, 2010). V knize *Rethinking Terrorism* je popsáno, že terorismus je formou násilné politické komunikace. Cílem teroristických útoků je šířit strach za účelem přesvědčení veřejnosti, aby vyvinula tlak na vládu, která bude nucena uspokojit požadavky teroristů, a nebo svou násilnou činností působit na vládu přímo a předpokládat, že bude jednat v souladu s očekáváním. Avšak teroristické útoky zřídka kdy vedou k uspokojení cílů, naopak tento prostředek k jejich dosažení v zásadě nefunguje. (Wight, 2015)

Terorismus se od klasické války odlišuje způsobem vedení ozbrojeného boje. Klasické války se vyznačují přímými, čelními souboji státu proti státu nebo koalice proti koalici, které se mohou odehrávat na jedné nebo více frontách. V zásadě se ví, kdo je nepřítel, jaké jsou jeho cíle a síly, jaké zbraně může použít, kde může udeřit. Naproti tomu teroristické skupiny uplatňují nepřímou strategii, zásadně se vyhýbají přímému, čelnímu souboji, napadají zákeřně a nečekaně. Udeří tehdy, kdy se to nejméně očekává, kdy se to nejvíce hodí právě jim a nejméně jejich oběti. Zasahují společnost v těch nejcitlivějších a nejzranitelnějších bodech. (Eichler, 2010)

Soudobý islamistický terorismus (též nazývaný džihádistický terorismus) má svoje ideové kořeny v sunnitské větvi ve vzestupu militantního hnutí v Egyptě, jehož hlavním reprezentantem se stalo Muslimské bratrstvo, v šíitské větvi pak v islámské revoluci v roce 1979 v Íránu a jejím ideovým a strategickým vůdci ajatolláhu Chomejním. Struktury islamistického terorismu lze dělit především na a) globálně operující skupiny a sítě, b) regionálně operující skupiny (zpravidla orientované na islámský separatismus v určitém regionu a často i na národy, které jsou v určitém regionu tradičně znepřáteleny s jinými národy vázanými na jiné náboženské vyznání. V poslední době se objevuje i specifická kategorie islamistického „doma vznikajícího terorismu“, která se vztahuje ke vzniku teroristických buněk mezi přistěhovalci druhé a další generace v západních demokraciích. (Mareš, 2010)

2.3.2 Guerilla

Terorismus bývá občas nesprávně ztotožňován s termínem guerilla. Guerillová uskupení jsou však definována jako jednotky pro úderné akce, sabotáže, zastrašování nebo likvidace důležitých cílů. Ani guerillové jednotky nejsou pravidelnými jednotkami ve smyslu armád v případě klasických válek. Od teroristů se však odlišují dvěma základními charakteristikami. Především tím, že žijí mimo společnost, nejčastěji v těžko dostupném terénu, v hustých lesích a horách. Většinou mají uniformy a jsou organizováni do jednotek podle vojenského vzoru – četa, rota, prapor, maximálně brigáda. Za druhé, guerillová hnutí na rozdíl od teroristů neútočí na civilní cíle, ale především na ozbrojené síly – na jednotlivé kasárny či letecké nebo logistické základny, na sklady munice nebo pohonných hmot, někdy i na velitelská stanoviště nebo na komunikace, které jsou důležité z vojenského hlediska, na četnické stanice nebo policejní služebny. Touto cestou bojují především proti okupačním mocnostem nebo proti nenáviděným diktátorským vládám. (Eichler, 2010).

3 ANALYTICKÁ ČÁST

3.1 Geografie Turecka

Turecká republika je stát nacházející se na území jihozápadní Asie (z 97%) a z menší části také v oblasti jihovýchodní Evropy. Sousedními státy jsou Řecko, Bulharsko, Gruzie, Arménie, Azerbajdžán, Írán, Irák a Sýrie. Svou rozlohou 783 562 km² se řadí na 37. místo na světě. Turecko má poměrně rozmanitý terén, neboť nadmořská výška se pohybuje od 0 m.n.m (pobřeží) až po 5165 m.n.m (hora Ararat na východě země). Svým počtem obyvatel, které mírně přesahuje 80 milionů patří mezi 20 nejlidnatějších států světa. Turecko je administrativně rozděleno do 81 provincií, které jsou seskupeny do 7 větších regionů. (CIA, 2017)

Obrázek 2: Mapa Turecka
Zdroj: mapsofworld.com

3.2 Demografie Turecka

Počet obyvatel Turecka v roce 2016 přesáhl 80 milionů – odhad z tohoto roku činí 80 274 604. Urbanizace se pohybuje kolem 75 %, pouze čtvrtina obyvatelstva stále obývá venkov (CIA, 2017). Nejlidnatějším velkoměstem je Istanbul s 14 804 116 obyvateli (2016) a na

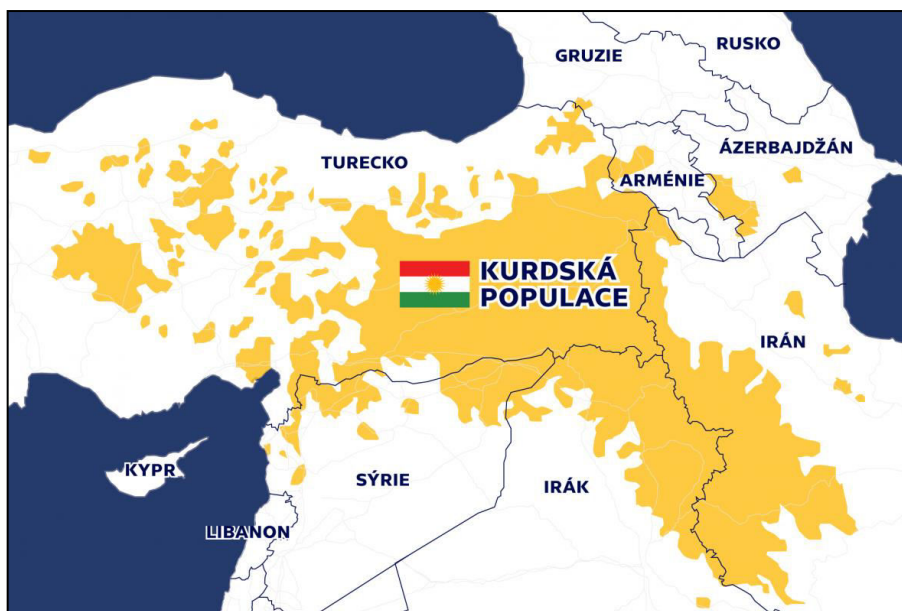
druhém místě hlavní město Ankara s 4 810 000 obyvateli. Dalšími velkými městy, jejichž počet obyvatel přesáhl milion jsou Izmir, Bursa, Adana, Gaziantep, Konya, Antalya a Diyarbakir, který je považován za kurdskou metropoli.

Podle dostupných statistik tvoří 99,8 % obyvatelstva Muslimové (převážně Sunnité) a zbývající 0,2 % Křesťané a Židé. V souvislosti s etnickými skupinami z dostupných zdrojů vyplývá, že Turci tvoří 70 - 75 % obyvatelstva, Kurdové 19 % a ostatní minority 7 – 12 %. Mezi ty lze zařadit Armény, Araby, Řeky, Albánce, Gruzince, v menší míře se na území nachází i Lazové, Čerkesové. (CIA, 2016). Podle jiných dostupných zdrojů se však Kurdů na území Turecka nachází ještě podstatně více, například web Kurd Net uvádí již roku 2012, že Kurdové tvoří přibližně 22,5 milionů obyvatelstva Turecka, což odpovídá 28 % celkového počtu obyvatel. (Ekurd Daily, 2012).

3.2.1 Kurdové v jednotlivých oblastech Turecka

Vyhodnotit procento Kurdského obyvatelstva v Turecku je tedy velmi obtížné, jednotlivé zdroje se ve výsledku podstatně liší. Ještě více problematické než kdy předtím je vyhodnotit situaci za poslední 2 roky, kdy se zintenzivnila migrační krize a do Turecka přišlo spousta uprchlíků ze Sýrie a Iráku. Mezi imigranty do Turecka bylo mnoho Kurdů, jejichž počet nelze specifikovat nebo přesně odhadnout.

Ve kterých částech Turecka tvoří Kurdové etnickou většinu lze vidět na následujícím obrázku. Největší část Kurdské minority žije v jihovýchodní a východní oblasti - na hranicích s Íránem, Irákem a Sýrií, tedy státy, které dohromady tvoří tzv. Kurdistan. Největším městem s většinovým zastoupením Kurdů je Diyarbakir (cca 1 milion obyvatel). Kurdové však ve velké míře obývají také provincie v oblasti centrální Anatólie – v blízkosti hlavního města Ankary.

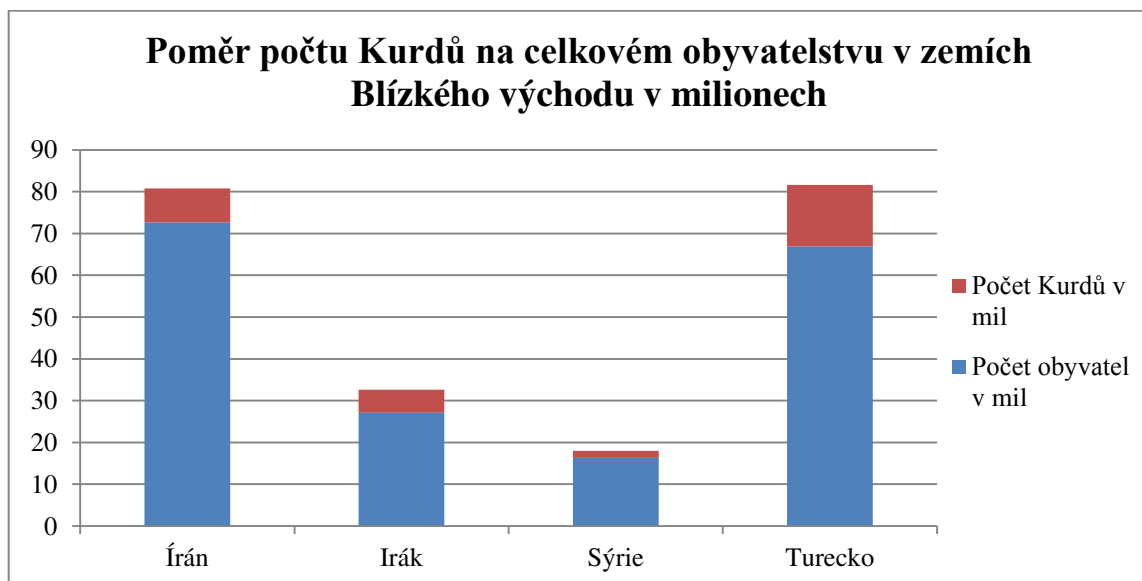
Obrázek 3: Území Blízkého východu s většinou kurdskou populací
Zdroj: ceskatelevize.cz

Ačkoli dle dostupných údajů největší procento Kurdů žije v jihovýchodním Turecku a v oblasti střední Anatólie, za poslední roky je zde výrazný migrační trend do západních rozvinutých provincií. Lze předpokládat, že se tomu děje zejména vzhledem ke zdejšímu příznivějším životním podmínkám. Již roku 2012 zpravodajský deník Daily Hurriyet uvedl, že za předchozí pětileté období imigrovalo do západních 21 provincií přes 9 milionu Kurdů z východní části Turecka. Podle odhadů jich žilo v Istanbulu 3,6 milionů, což je 18% nárůst v porovnání s předchozím obdobím. Bývalý prezident Turecka Süleyman Demirel prohlásil, že Istanbul se stal největší kurdskou metropolí. Podle těchto statistik žilo 38 % Kurdů emigrujících z východu právě v Istanbulu, a to před druhým Izmiřem. (Hurriyet Daily News, 2013).

V Istanbulu lze nalézt několik čtvrtí, kde Kurdové vytvořili společně s Romy tzv. ghetto. Jedná se zejména o čtvrť Tarlabası a Balat v bezprostřední blízkosti centra města. Tyto čtvrti patří v dnešní době k těm chudším s vysokou mírou kriminality, proto se staly z velké části izolovány a původní obyvatelé je již neobydlují. V posledních letech se ovšem plánují rozvojové projekty, které by měly přispět k revitalizaci zmíněných čtvrtí, jež jsou po

historické a architektonické stránce velmi významné. (Bozdogan, Akcan, 2013). Další čtvrtí spojenou s významnou kurdskou menšinou v Istanbulu je Demirkapi na západě metropole. V ní byly postaveny tzv. varoşes, což jsou ghetta se čtyř nebo pětipatrovými apartmány. Čtvrť je považována za jednu z nejnebezpečnějších v celém městě s vysokou produkcí a konzumací omamných látek a s vysokou mírou nezaměstnanosti. Není výjimkou, že mladiství z této čtvrti se připojují ke kurdským ozbrojeným složkám. (The Protocity, 2014).

Následující graf znázorňuje poměr počtu Kurdů na celkovém obyvatelstvu v porovnání s ostatními zeměmi regionu, ve kterých tvoří Kurdové etnickou menšinu. Z jednotlivých grafů vyplývá, že kurdská minorita v Turecku (zde udávána jako 14,7 milionů) je ze všech zemí v regionu nejvýraznější a to i v procentuálním poměru na celkové obyvatelstvo země. Jak již bylo zmíněno dříve v souvislosti s demografickými odhady na území Turecka, v některých zdrojích je tato minorita odhadována dokonce přes 20 milionů, takže lze předpokládat, že Turecko je skutečně zemí s největším zastoupením kurdského obyvatelstva. Na druhém místě je Írán s 8,1 miliony, dále Irák s 5,5 miliony a Sýrie s 1,7 miliony Kurdů. V menší míře však žijí také v Arménii a Azerbajdžánu.

Graf 1: Počet Kurdů v jednotlivých zemích Kurdistánu
Zdroj: Práce autora s daty News Week, 2015

3.3 Charakteristika kurdského národa

Z demografické analýzy vyplývá, že Kurdové tvoří nejpočetnější tureckou menšinu. Pro hlubší pochopení problematiky Kurdů je nutné tuto menšinu v kontextu Turecka hlouběji představit a zaměřit se na kulturní charakteristiku a historické tendence v souvislosti s obýváním tureckého území.

Kurdové jsou převážně muslimové a s výjimkou jihovýchodní oblasti (území Íránu) jsou sunnitě, v oblasti Íránu také šiité. V Iráku je část Kurdů jezidského vyznání. Podstatně méně výraznou část Kurdů tvoří Křesťané, Židé a Alevité. Používaný jazyk Kurdů se řadí do Perských jazyků, spolu s nimi patří tedy do Indoevropské jazykové rodiny. Na území Turecka je používán zejména dialekt Kermanji. (Ghassemlou, 1965).

O původu Kurdů se velmi často diskutuje a existuje zde v této souvislosti mnoho sporů. Kurdové patří k nejstarším národům na území Blízkého východu, který je obecně považován za území nejstarší civilizace. Někteří historikové se snaží prokázat, že Kurdové jsou ve skutečnosti tureckého původu, jiní zase, že jsou to potomci Peršanů. Je však již prokázáno, že Kurdové jsou potomci starověkých obyvatel pohoří Zagros a Indoevropských kmenů, kteří vstoupili na toto teritorium během druhého tisíciletí před n.l. (Ghassemlou, 1965).

3.3.1 Historie kurdské minority na území Turecka

Když byl roku 641 Kurdistán okupován Araby, Kurdové byli přinuceni konvertovat k Islámu, do roku 1600 konvertovala většina z nich. (Kaya, 2011). Vzhledem k tomu, že Kurdové od dávných dob obývali zejména hornaté území, byli od sebe vzájemně izolováni s absencí jakékoliv centrální struktury na rozdíl od těch, které vznikaly například v povodí řek Eufrat a Tigris. Územní roztržitost a nomádský styl života způsobil, že i jazykový dialekt byl v jednotlivých částech „Kurdistánu“ rozdílný. Kurdové vždy žili v izolovaných regionech velikých imperií, jako byla na území Turecka Osmanská říše. Izolovanost však

brzdila jejich rozvoj. Přesto právě během vlády Osmanské říše byli Kurdové považováni za „bratry“ Turků, vzhledem k tomu, že byli stejně jako oni Sunnitští muslimové, na rozdíl od ostatních minorit na území této říše – považovali se tedy za sobě rovné. V 16. století zde Kurdové spravovali autonomní území, sultánovi platili daně a poskytovali vojenskou sílu. Tento poměrně harmonický systém přetrval až do 19. století. Tehdy se situace změnila zejména vzhledem k výraznějším intervencím sultána do autonomních oblastí Kurdů a také se vznikem války Osmanské říše s Ruskem a Íránem. V této době začaly závažnější nepokoje a první významná povstání proti režimu. (Barkley, 1998). Jedno z nejvýznamnějších povstání bylo vedeno Muhammadem Pashou (Miri Rawanduz), který vytvořil bojeschopnou armádu a zaznamenal mocenské úspěchy v provinciích Iráku, Íránu i Turecka (kolem města Mardin). Dalším významným povstalcem se stal také Badir-Khan, kterému se podařilo „sjednotit“ územní celky západního Turecka (území v okolí jezera Van). Následně však proti němu byla postavena i křesťanská minorita a Kurdové byli i tentokrát poraženi. (Ghassemlou, 1965). Během 1. světové války utrpěli Kurdové významné ztráty na životech, zejména v provinciích Van, Bitlis, Diyarbakir a Elagiz. V této době docházelo k obrovským masakrům, deportacím, hladomoru a epidemiím. (Izady, 1992). Po 1. světové válce, kdy byla vyhlášena Turecká republika stanul v jejím čele v říjnu 1923 Mustafa Kemal Atatürk. Po podepsání smlouvy z Lausanne, která určila státní hranice moderního tureckého státu, přišli Kurdové o naději získat samostatné území. Teritorium Kurdistánu bylo rozděleno mezi Turecko, Sýrii a Irák. Oficiální doktrínou státu se stal kemalismus, který je založen na sekularismu, panturkickém nacionalismu a republikánském státním zřízení. Kurdům v tomto období začalo v Turecku období obrovské kulturní diskriminace. Reakcí na ponižující postavení v takzvané moderní turecké společnosti byla další ozbrojená revolta, ke které došlo r. 1925. Vůdcem Kurdů byl islámský šejk Saíd, který si získal podporu brojením proti sekulárnímu programu kemalistů, vytlačování náboženství z veřejného života a jeho odtržení od státní politiky. Pro Atatürka byl šejk Saíd nebezpečným radikálem, který si snaží uzurpovat území, aby na něm mohl vyhlásit chalífát na základě islámského práva šaría. Turecká armáda však kurdské povstalce zpacifikovala a popravila je v kurdské městě Diyarbakir na východě Turecka. Následně proběhla další vlna nepokojů a masakrů a až roku 1930 se Turecku podařilo získat definitivní kontrolu nad separatistickým územím. V následujících letech byl na základě vzpoury zdevastován i

region Dersim a Kurdové byli až do 60. let vystaveni extrémnímu dozoru a perzekucím. (Čapek a Baar, 2012).

Turci během tohoto období považovali za naprosto nepřístupné, aby Kurdové spravovali autonomní oblast a byli nezávislí na Tureckém státu. Tento názor dokládá i úryvek z knihy *Turkey of Atatürk*. „Není zde důvod věřit, že jsou Kurdové natolik rozvinutí a schopní vládnout, aby mohli vybudovat samostatný stát. Pravděpodobně by nebyli schopni vytvořit právní normy a pořádek nebo dostatek nezávislosti od zahraniční kontroly jako třeba Albánie. Je lepší, že dané území spravuje Turecko, než aby byli Kurdové loutkou např. Íránu. Kurdové jsou chytří spoluobčané, kteří se jednou stanou dobrými Turky, jakmile budou dostatečně vzděláni. Dnes jsou to však „Turci z hor“. Navíc jihovýchodní provincie náleží historicky i etnicky mnohem více Turecku.“ (Webster, 1965). Mnoho Turků v této době žilo v přesvědčení, že Kurdové jsou opravdu Turci, kteří však pouze žijí v nezalidněných těžko dostupných oblastech a proto jsou „jiní“.

Roku 1965 vznikla první Kurdská demokratická strana TKDP. Jednalo se o první kurdskou stranu od povstání z konce 30. let. Inspirovala se povstáním Kurdů v Íránu a dožadovala se vlády nad východními provinciemi v Turecku. Podobných stran vznikalo více, zejména mezi mládežnickými skupinami. Ovšem žádná z nich nevykazovala dostatečnou stabilitu, aby fungovala v řádu let. Komu se však následně podařilo vytvořit nejvýznamnější politickou stranu, která již funguje přes 50 let, byl student politických věd Abdullah Ocalan, Kurd z východní Anatólie z velmi chudých poměrů. O vlastenectví, identitě a otázce práv Kurdů na území Turecka začal přemýšlet velmi brzy – ve svých 20 letech. (Marcus, 2009).

3.3.2 Vývoj a činnost Strany kurdských pracujících

Kurdové si pod vedením Ocalana nejprve vytvořili vlastní frakci zvanou Apocus. V březnu 1971 však došlo ke státnímu převratu, v jehož důsledku bylo vyhlášeno stanné právo na většině kurdských teritorií a všechny levicové mládežnické organizace postaveny mimo

zákon. Apocus, od této chvíle působící utajeně, přesunul svou činnost do jihovýchodu země, kde jeho členové šířili propagandu proti turecké nadvládě a kolonizaci Kurdistánu. V programových hlášeních se objevovaly odkazy na historii kurdského národa, natolik odlišného od toho tureckého, který jej v tuto dobu považoval za svou nedělitelnou součást. Roku 1978 byl Apocus přetransformován v politickou stranu – Stranu kurdských pracujících PKK, jejímž cílem bylo dosáhnout nezávislosti Kurdistánu prostřednictvím nacionalistické ideologie a ozbrojeného odporu v rámci třídního boje. Členy se stávali zejména mladí Kurdové z jihovýchodu, kteří se vstupem do PKK přerušili navždy styky se svou rodinou a již nemohli vystoupit. Co odlišuje PKK od ostatních militantních uskupení je obrovský počet žen. (Čapek a Baar, 2012). PKK se stala silnou stranou zejména po puči roku 1980, kterému předcházely střety mezi ultrapravicí a ultralevicí. Roku 1984 tedy došlo k prvním ozbrojeným útokům, které vedl Ocalan ze Sýrie. PKK se prostřednictvím svých prvotních útoků zaměřovala zejména na vládní území, turecká diplomatická sídla v zahraničí, Kurdy spolupracující s vládou, policejní složky apod. Tyto akty 80. a 90. let vedly k otevřenému konfliktu. Turecká armáda také napadla základnu PKK na území Iráku. Vůdce Ocalan byl roku 1999 zadržen v Nairobi v Keni a odsouzen k trestu smrti, ovšem vzhledem k tomu, že ten byl následně roku 2002 zrušen, vykonává namísto toho trest doživotí. (Hurriyet Daily News, 2009).

Jak je patrné z analýzy výše uvedených zdrojů, zatímco v prvních letech svého působení se PKK zaměřovala na vládní cíle, s postupem času se oběťmi čím dál více stávali i civilní obyvatelé. Lze tedy na základě úvodních definicí typů konfliktů konstatovat, že zatímco v prvotní fázi se jednalo o guerillový boj, postupem času PKK začala vykazovat čím dál více znaků teroristických organizací, což je patrné dodnes. Tato problematika bude zkoumána v samostatné kapitole věnující se útokům ve 21. století a jejich povaze. Na počátku své existence byli členové organizace zaměřeni zejména proti vládě, jejich cílem bylo vytvořit autonomní území, žili v odlehlých hornatých oblastech na východě a jihovýchodě Turecka. Kromě vládních objektů byla častými cíli také infrastruktura, což lze také považovat za znak guerilly. Ovšem později došlo na zavražďování civilních obyvatel, oběti byly náhodné a cíle útoků nepředvídatelné. Proto je logické, že tato organizace byla později oficiálně potvrzena jako teroristická organizace i na mezinárodní úrovni.

K tomuto rozhodnutí vedly zejména útoky z června roku 1993, kdy členové PKK provedli sérii bombových útoků na turecké konzuláty a obchodní kanceláře v téměř 30 evropských městech. Tyto a další vražedné útoky organizované útoky radikálů vedly k zákazu činnosti PKK v mnoha západních zemích a jejího následného zařazení do seznamu teroristických skupin. V Turecku se v té době dalšími cíli teroristických akcí PKK staly důležité body dopravní sítě a turecká letoviště. Organizace rovněž začala využívat novou formu útoku, a to sebevražedné útoky, za kterými ve většině případů stála žena. Kombinace různých forem násilí, terorismu a guerillového boje je pro PKK charakteristická prakticky dodnes a je zjevné, že PKK hraje stále největší roli v problematice stability na zkoumaném území. Časté útoky se děly a v současnosti stále velmi frekventovaně dějí i navzdory tomu, že Ocalan po odsouzení vzkázal svým stoupencům, aby změnili taktiku boje a preferovali mírové diplomatické jednání. (Čapek a Baar, 2012).

PKK však není jedinou kurdskou teroristickou organizací ohrožující bezpečnosti Turecka. V minulosti zde bylo několik dalších seskupení, která se štěpila z PKK či dalších organizací v rámci teritoria Kurdistánu, transformovala se a vzhledem k nízké stabilitě zanikala. Ovšem za zmínku stojí organizace, která je v posledních letech stejně jako PKK velice aktivní a velmi často je možné se s jejím jménem setkat v médiích v souvislosti s teroristickými útoky posledních let. Jedná se o TAK, překládáno jako Svobodní kurdští sokoli (Kurdistan Freedom Hawks). Jejimi hlavními cíli je prostřednictvím teroristických útoků narušení cestovního ruchu, boj proti vojenské byrokracii a ekonomice země a tímto způsobem dosáhnout nátlaku na uznání Kurdistánu. První útoky TAK byly zorganizovány roku 2004, je to tedy poměrně nová organizace, u které není ve skutečnosti zcela jednoznačně určit, zda jsou jejími členy odchozí bojovníci PKK, kteří nebyli spokojeni s taktikou a proto vytvořili nové uskupení, anebo se jedná o část ozbrojenců přímo odnože PKK. Každopádně ačkoli je vidět určité ideologické propojení mezi těmito aktivisty a zakladatelem PKK Abdullahem Ocalanem, stoupenci TAK kritizují, že snahy PKK dosáhnout určených cílů jsou podstatně pasivnější a tím se od nich liší. (TRAC, 2017).

3.3.3 Analýza sociálního, ekonomického a politického začlenění Kurdů

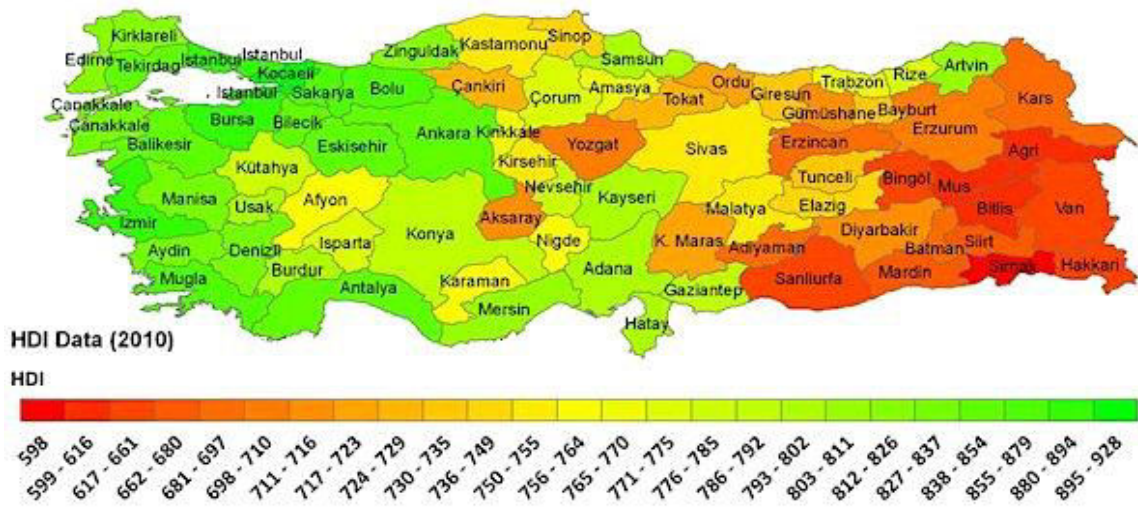
Z analýzy všech objektivních i subjektivních zdrojů (kurdské portály x publikace tureckých vlastenců) je zjevné, že otázka soužití Turků a kurdské menšiny bude pravděpodobně problematická ještě dlouhou dobu, pokud jedna strana neustoupí – tzn. pokud Turecko nepřistoupí na autonomii jihovýchodních provincií nebo pokud se Kurdové dostatečně neasimilují. Neschopnost začlenit se do turecké společnosti popsal D. E. Webster v publikaci *Turkey of Atatürk*. „Zaznamenali jsme, že navzdory bohaté historie území Anatólie je dnešní území Turecka obydleno převážně homogenním obyvatelstvem bez výrazných náboženských menšin způsobujících problém. Z jazykového a kulturního hlediska představují jediný vážný problém Kurdové, kteří se zatím neasimilovali.“ (Webster, 1965). Je zjevné, že Kurdové se však necítí být „Turky z hor“, jelikož se považují v souvislosti s rozdílnými kulturními znaky za velice odlišné. V následující části bude analyzována současná integrace Kurdů na základě socioekonomických faktorů.

V souvislosti se sociální integrací je největším problémem jazyková bariéra. Jak již bylo zmíněno, kurdština se od turečtiny výrazně liší, takže není možné rozumět druhému jazyku pouze na základě znalosti vlastního. Kurdština byla na veřejných místech a vzdělávacích zařízeních dlouho zakazována, avšak roku 2002 bylo dovoleno soukromým školám vyučovat tímto jazykem. V roce 2004 začaly některé televizní kanály vysílat půlhodinové programy v kurdštině denně. Roku 2009 byl založen samostatný kurdský televizní kanál vysílající neomezeně. Ve stejném roce se stala Kurdština i jazykovým kurzem na některých významných státních univerzitách, jako například Istanbul Bilgi University. Bylo otevřeno čím dál více jazykových kurzů navštěvovaných např. Kurdy z jihovýchodních provincií, kteří vzhledem k dlouhodobému pobytu v Istanbulu zapomněli svůj rodný jazyk, nebo Turky, kteří mají zájem se naučit jazyk této minority. Největší institucí zaměřující se na šíření kurdské kultury a jazyka je Kurdský Institut v Istanbulu. (Daily Sabah, 2015). Avšak z nejnovějších zdrojů je patrné, že institut byl společně s mnoha dalšími kurdskými vzdělávacími institucemi v prosinci 2016 zavřen na základě opatření vydaných vládou po vojenském puči z července toho roku. Nejznámější kurdské centrum pro vzdělávání v západním Turecku je tedy v současnosti mimo provoz. (Turkish Minute, 2017).

Neexistují žádné oficiální statistiky týkající se úrovně gramotnosti a vzdělanosti Kurdů na území Turecka. Obecná míra vzdělanosti v Turecku je 95%, přičemž u mužů se jedná o 98% a u žen 92 %, což je způsobeno tradičním konzervativním přístupem k rozdělení rolí v turecké společnosti. (CIA, 2016) Kurdové mají přístup ke vzdělání stejně jako Turci, ovšem výše zmíněná jazyková bariéra může činit zásadní problém v zapojení se do studia.

Dále je potřeba zaměřit se na zdravotní péči. Kvalita zdravotní péče v Turecku velmi rychle roste, narozenecká úmrtnost se snižuje a míra naděje na dožití se zvyšuje, avšak je zde obrovský rozdíl mezi situací na západě a východě Turecka. Navíc je zde také rozdíl v porodnosti mezi Turky a Kurdy. Zatímco většinová turecká společnost se svým trendem přibližuje k Evropě a ženy nerodí tolik dětí, Kurdové se statistikami přibližují naopak k ostatním zemím Blízkého východu a rodí více dětí. To může samozřejmě zapříčinit nedostatek jejich vzdělání a chudobu početných rodin. V jihovýchodním regionu je také nižší příležitost nalézt zaměstnání a proto je tu vyšší nezaměstnanost než právě na západě země. (Izdy, 1992)

Problém s nezaměstnaností má však v posledních letech celé Turecko. Míra nezaměstnanosti se pohybuje kolem 18 %, což představuje hrozbu i do budoucna. Právě u mladých lidí bez práce je mnohem vyšší pravděpodobnost, že se zradikalizují a přidají se k některé teroristické organizaci operující na Blízkém východě., jako je např. PKK. (Al-Monitor, 2016). Za vhodný ukazatel shrnující socioekonomické ukazatele lze považovat Index lidského rozvoje (HDI), který na základně tří kritérií zhodnotí rozvinutost daného regionu. Indikátory jsou: očekávaná délka života, očekávaná délka vzdělávání a hrubý národní produkt. Podle OSN je HDI Index v Turecku 0.767, což Turecko řadí na 71. příčku ve srovnání se všemi ostatními státy světa. Otázkou však je, zdali je hodnota HDI ve všech regionech Turecka podobná či nikoliv.(OSN, 2016). Údaje z roku 2010, kdy průměrná hodnota HDI v Turecku činila 0.737, potvrzují výrazné odchylky mezi rozvinutým západem v oblasti Istanbulu, Izmiru a jihozápadního pobřeží v kontrastu s východní a zejména jihovýchodní oblastí Turecka, kde je hodnota indexu nejnižší – tzn. oblast je nejméně rozvinutá a lze předpokládat, že se situace výrazně nezměnila. Právě v těchto regionech žijí v nejvyšších počtech Kurdové.

Obrázek 4: HDI v jednotlivých regionech Turecka v roce 2010
Zdroj: Turkstat.tr

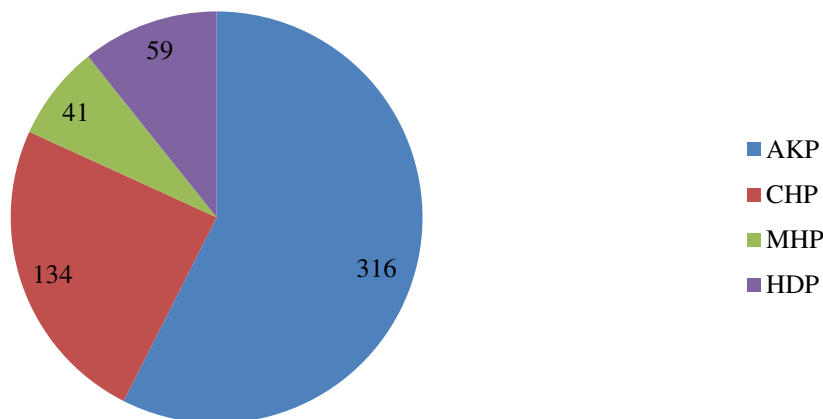
3.4 Politické uspořádání Turecka

Turecko je demokratická republika, která vznikla roku 1923 po pádu Osmanské říše. Ačkoli hlavním odkazem tehdejšího prezidenta Mustafy Kemala Atatürka byla modernizace spočívající v sekularizaci politického života a náboženství, v dnešní době lze vidět jisté prvky návratu k předchozím tradicím. To bude možné vyhodnotit na základě následující analýzy politického prostředí v posledních letech. Další část bude zaměřena na situaci po puči z července 2016 a v neposlední řadě budou rozebrány výsledky referenda z dubna 2017 a jejich možný dopad na budoucnost Kurdů.

3.4.1 Zákonodárná moc

Přijímání legislativy má na starosti Velké národní shromáždění (Parlament) se sídlem v Ankaře. Skládá se z 550 poslanců ze všech 81 provincií, kteří jsou voleni na období 4 let (poslední volby proběhly v listopadu 2015, následující volby proběhnou v červnu roku 2019). Aktuální rozložení poslanců jednotlivých politických stran lze vidět na následujícím schématu. V současnosti mají mandát 4 politické strany, které jsou v následujících odstavcích představeny v pořadí podle jejich počtu voličů z nejnovějších voleb.

Distribuce poslanců v tureckém parlamentu pro období 2015-2019

Graf 2: Grafické znázornění složení Velkého národního shromáždění v období 2015-2019
Zdroj: Práce autora s daty Daily Hurriyet, 2016

Strana spravedlnosti a rozvoje

Strana spravedlnosti a rozvoje AKP je v současnosti nejsilnější politickou stranou v Turecku. V posledních parlamentních volbách získala 317 z 550 mandátů. Zakladatelem strany je současný prezident Turecka - Recep Tayyip Erdoğan, který ji spolu se dvěma dalšími politiky založil v srpnu roku 2001. Ačkoli AKP od začátku existence popírá islámské pozadí a prohlašuje se za konzervativní demokratickou stranu, je zjevné, že vznikla jako umírněnější pokračování islámských politických stran, které byly soudem zakázány z důvodu nesouladu se sekularizací země. Právě ta byla součástí Atatürkových reforem. Strana se od začátku vyznačovala tolerancí vůči ostatním politickým stranám a ochotou společného dialogu. Slibovala společenské reformy a zejména reformy veřejných služeb. Již roku 2002 dosáhla volebního úspěchu, který pokračuje až do současnosti. (Oxford Islamic Studies, 2010). Úspěchy AKP ve volbách lze vysvětlit zejména skutečností, že většina tureckých obyvatel je muslimského vyznání, a proto jim vyhovuje ideologie strany. Mnozí dále vnímají pozitivně skutečnost, že se AKP inspirovala Osmanskou říší a mohla by ji tak svými postupnými reformami do jisté míry „obnovit“. (BBC,2016). Postoj

Kurdů vůči AKP není zcela příznivý, zejména vzhledem k rozdílnému postoji vůči organizaci PKK, kterou velká část Kurdů nepovažuje za teroristickou organizaci, avšak názor AKP je zcela opačný a nekompromisní.

Republikánská lidová strana

Druhou politickou stranou, která se již pravidelně angažuje v tureckém parlamentu, je Republikánská lidová strana CHP, aktuálně se 134 mandáty. Jedná se o levicovou politickou stranu s historickou tradicí, neboť jejím zakladatelem byl Mustafa Kemal Atatürk roku 1923. Současným předsedou strany je Kemal Kılıçdaroğlu. CHP velmi často kritizuje praktiky AKP a to zejména potlačování lidských práv současnou vládou. Byrokracii a množství teroristických útoků dává za vinu vládě AKP a jejich neschopnosti situaci řešit. Cílem je také aktivně řešit kurdskou otázku a tímto strana dlouhodobě usiluje o přízeň voličů právě z řad Kurdů. (Al Jazeera, 2015).

Nacionálně činná strana

Politická strana, kterou ve Velkém národním shromáždění aktuálně zastupuje 40 členů, byla založena roku 1969. Téměř jako jediná zůstala od svého počátku bez výrazných změn a ideologicky ji lze považovat za krajní pravici. Navzdory tomuto faktu Nacionálně činná strana MHP ve svém programu neprosazuje žádné extremistické myšlenky. Prezentuje se jako jediná strana, která hájí národní zájmy namísto konkrétní ideologie. MHP je známá svým radikálním postavením vůči PKK, ovšem někteří příznivci byli zklamáni zrušením trestu smrti pro vůdce PKK Ocalana a považují to jako nedodržení slibu právě od MHP. (Rubin a Heper, 2002) Tato politická strana tedy patří z hlediska názorů k největším nepřítelům kurdské minority a zpravidla mezi nimi nenachází své voliče.

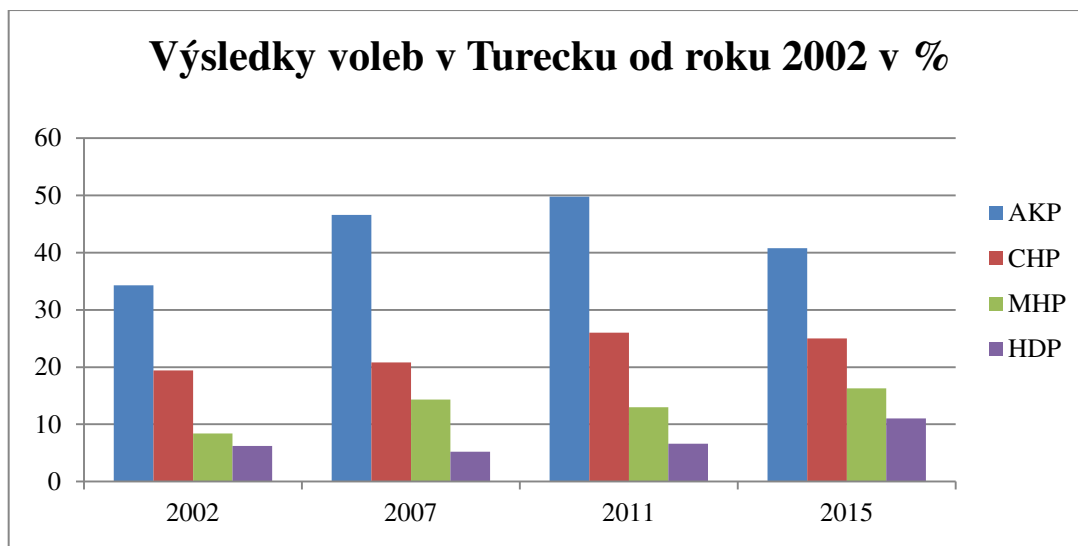
Lidově demokratická strana

Lidově demokratická strana (též nazývána kurdská strana HDP) je v současnosti nejkontroverznější politickou stranou v Turecku. Při posledních parlamentních volbách v listopadu 2015 překročila těsně nutnou hranici 10 % hlasů pro vstup do tureckého parlamentu a se svými 10,8 % hlasů ji tak současně zastupuje 59 poslanců. (CIA, 2017)

Jedná se o levicovou politickou stranu, která vznikla roku 2012 jako odnož HDK. HDP je v současnosti jedinou legální prokurdskou politickou stranou, jelikož všechny předchozí byly zakázány. Pouze dvěma prokurdským iniciativám nebyla činnost zcela zakázána, a to stranám BDP (Strana míru a demokracie) a DBP (Demokratická strana regionů). HDP je jím svým programem velmi podobná a je považována za sesterskou stranu. (TRT World, 2015). Podle stranického programu je hlavním cílem HDP vytvořit na území Turecka rovné a spravedlivé podmínky pro všechny se zaměřením na menšinu Kurdů a Alevitů, jejichž zájmy jsou podle HDP často potlačovány. Cílem je vytvořit také rovnost mužů a žen ve společnosti, podporovat mír, vytvořit vhodné ekonomické prostředí pro všechny bez rozdílu a v neposlední řadě je v programu prioritně zmíněna i orientace na ekologii, což také není pro ostatní politické strany Turecka příliš typické. (HDP, 2016).

Překročení 10% hranice nutné pro účast v parlamentu je pro Kurdy historickým úspěchem a to zejména vzhledem k překážkám, kterým museli čelit v průběhu volební kampaně. Někteří hlavní představitelé strany byli ještě před volbami odsouzeni za podezření ze spolupráce s PKK, na mnoha místech byly zakázány veškeré propagační materiály a na základě teroristických útoků v době kampaně byla strana v rámci bezpečnosti nucena zrušit své předvolební shromáždění. (The Guardian, 2015).

Následující graf znázorňuje výsledky parlamentních voleb za poslední 4 volební období – tedy rok 2002, 2007, 2011 a 2015. Z grafu vyplývá, že AKP dlouhodobě dominuje, avšak v posledních volbách ztratila určité procento voličů. Výsledky CHP jsou dlouhodobě konstantní a strana je zpravidla dominantním aktérem opozice. Určitý vzestup v posledním volebním období zaznamenala Nacionálně činná strana MHP. Avšak největší změnou posledních voleb byl počet voličů prokurdské strany HDP. Nutno vzít v úvahu, že HDP jako taková existuje teprve od posledního volebního období a proto jsou procenta z předchozích období přikládána zmíněným předchůdcům této nové strany.

Graf 3: Výsledky parlamentních voleb od roku 2002 v %
Zdroj: Práce autora s daty Realinstitutoelcano, 2015

Distribuce voličů parlamentních voleb roku 2015 v jednotlivých regionech Turecka je znázorněna na následující mapě. Mapa jednoznačně dokazuje skutečnost, jak názorově roztržité je obyvatelstvo Turecka. Prakticky všechny západní pobřežní provincie jsou vyznačeny červenou barvou – zde zvítězila strana založená M. K. Atatürkem - CHP. Ostatní západní provincie a téměř všechny provincie střední a středovýchodní Anatólie jsou zastoupeny oranžovou – tedy dominující stranou AKP. Fialové území značí prokurdskou stranu HDP a výrazně koresponduje s územím tureckého Kurdistanu. Je zjevné, že obyvatelstvo východu a jihovýchodu je v názorovém nesouladu se zbytkem země a lze tomu přisuzovat fakt, že je obyvatelstvo národnostně nesourodé. Z grafu lze také odvodit, že AKP ani jiná politická strana neupoutala zájem Kurdů natolik, aby se ve volbách přiklonili k jiným alternativám, než volbě nové a dá se říci stále „slabé“ HDP. Zdá se, že s vládou AKP jsou Kurdové nespokojeni a doufají, že obnova parlamentu může přispět k efektivnějšímu hájení jejich zájmů.

Figure 1. Political map of Turkey after the 2015 elections

Obrázek 5: Výsledky parlamentních voleb v jednotlivých provinciích Turecka 11/2015
Zdroj: CNN.com

Nutno podotknout, že výše popsané volby z roku 2015 byly opakované, což mohlo ovlivnit jejich výsledek. Parlamentní volby se konaly již v červnu, avšak pro AKP nedopadly příznivě. AKP nebyla schopna sestavit vládu a všechny ostatní parlamentní strany odmítly spolupracovat. Situace se zdála být bezvýhodná, a proto se volby v listopadu 2015 opakovaly. Procento voličů pro AKP vzrostlo, naopak HDP, kterou v červnu zvolilo 13 % voličů, mírně klesla. I tak byl však tento výsledek pro HDP úspěchem a AKP byla po opakovaných volbách schopna vládu samostatně sestavit. (Al Jazeera, 2015).

3.4.2 Výkonná moc a její reforma

Výkonná moc je v Turecku reprezentována zejména prezidentem, kterým je v současnosti Recep Tayyip Erdogan – zmíněný zakladatel AKP, zvolený v srpnu 2014. Premiérem je Binali Yildirim, jehož úkolem je nominovat ministry, kteří jsou následně jmenováni prezidentem. (CIA, 2017) Do dubna 2017 byly pravomoci prezidenta velmi omezené, ovšem právě v dubnu 2017 se konalo historické referendum, jehož výsledky povedou k významné reformě výkonné moci a k transformaci Turecka z parlamentního systému na prezidentský systém.

Jednou z hlavních příčin dubnového referenda byl pravděpodobně neúspěšný pokus o puč z 15. července 2016. V tento den byly v odpoledních hodinách ulice tureckých velkoměst obsazeny členy turecké armády, tanky a leteckou technikou, Ankaru a Turecko zasáhla vlna explozí. Během tohoto nepokoje bylo zabito přes 240 lidí a dalších více jak 2000 bylo zraněno. (Al Jazeera, 2016). Kdo stál za pokusem o puč není dodnes prokázané, ovšem turecká vláda jej dává za vinu Fethullahovi Gülenovi – tureckému politikovi, obchodníkovi a imámovi žijícímu od roku 1999 v exilu v USA. Motiv povstalců je však jasný, jednalo se o snahu hájit demokracii a sekulární politický systém, který se zdá být za vlády AKP a prezidenta Erdogana v nebezpečí. (BBC, 2016).

Prezident bývá často kritizován za politické kroky, které nejsou v souladu s demokratickými hodnotami země a za časté propojování politiky s islamistickou ideologií. Nenavazuje tak na odkaz Mustafy Kemala Atatürka, jehož celoživotním úsilím byla sekularizace politického života a náboženství. Dále bývá prezident Erdogan kritizován za porušování základních svobod (například cenzura médií). V reakci na pokus o puč vyhlásil prezident výjimečný stav, v rámci kterého nechal zavřít více než 50 000 lidí do vězení, zejména vojáků, soudců, učitelů a dalších, které podezřívá ze spolupodílení se na pokusu o vojenský převrat. Byly zavřeny některé veřejné i soukromé vysoké školy, univerzity, televizní a radiové stanice, kurdská kulturní centra a další veřejné služby a instituce s podezřením z napojení na Gülena. Sám prezident však dodal, že demokracie obyčejných lidí nebude během výjimečného stavu ohrožena, pouze budou rozšířeny pravomoci vlády, prezidenta a armáda bude pod dohledem. (CNN, 2016). Nezdařený pokus o puč ovlivnil i vývoj turecko-kurdské otázky. Mezi tisíci zadržených bylo i mnoho Kurdů, například 25 000 učitelů z jihovýchodního Turecka, z toho 4000 přímo z Diyarbakiru. Učitelé byli zadrženi z důvodu navštěvování různých shromáždění a účasti na demonstracích. Mnoho dětí se tak ocitlo bez možnosti vzdělávání z důvodu uzavření škol právě v Diyarbakiru a okolních provinciích. Důsledek červnového puče tak staví kurdské děti do sociálního znevýhodnění. Zadržena byla i spousta starostů a dalších regionálních politiků. Masové zatýkání Kurdové považují za velkou křivdu a celé konání voleb z tohoto důvodu za zcela zbytečné. Odsouzeno bylo i několik poslanců z řad HDP, konkrétně i její předseda Demirtas, který však tvrdí, že na PKK napojen není. Premiér Yildirim po

nepokojích slíbil, že se vláda zaměří rekonstrukci kurdských škol, nemocnic, bytů, továren a dalších objektů. Kurdové však nejsou přesvědčeni a argumentují tím, že slibů již slyšeli spousty a raději by byli za svá práva, než za poskytování finanční pomoci. (The Guardian, 2016). Události posledních měsíců mají tak na vztah Turků s Kurdy negativní vliv a dá se říci, že politika strany AKP je pro Kurdy velkým zklamáním, ačkoliv žili v naději, že se právě tato strana bude snažit přispět ke kompromisu a bude akceptovat zájmy kurdské menšiny, jak již mnohokrát v minulosti slíbila.

Dubnové referendum a jeho dopady na politickou budoucnost Turecka

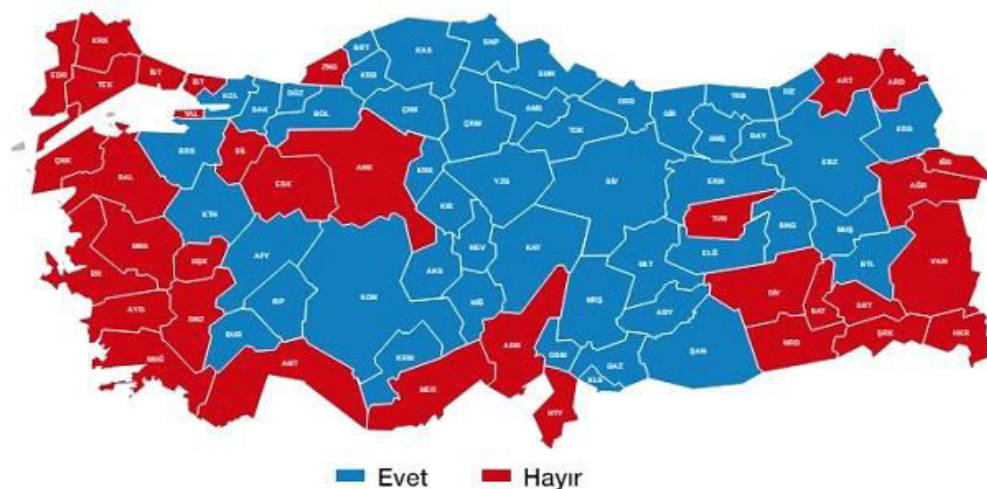
16. dubna 2017 se konalo klíčové referendum, které mělo rozhodnout, zdali se politický systém Turecka transformuje z parlamentního na prezidentský. Již na základě předvolebních průzkumů bylo zřejmé, že výsledky referenda budou velmi těsné a to právě z důvodů výše zmíněné názorové roztříštěnosti národa. To, že se jednalo o velmi důležité rozhodnutí, dokazuje fakt, že volební účast přesáhla 84 %. Pro posílení moci prezidenta hlasovala nadpoloviční většina, pro přijetí ústavních změn to tedy stačí. Nejzásadější změny jsou uvedeny v tabulce 1.

Pravomoc	Před reformou	Po reformě
Vedení politické strany AKP	Ne	Ano
Funkce prezidenta do	Dvě pětiletá období	Tři pětiletá období
Předseda vlády	Ne	Ano
Volba ministrů	Ne	Ano
Volba viceprezidentů	Ne	Ano
Počet poslanců	550	600
Počet soudců Nejvyššího soudu	17	15
Vojenské soudy	Ano	Zrušeny
Návrh rozpočtu	Ne	Ano
Exekutivní nařízení - výjimečný stav	Ne	Ano

Tabulka 1: Změny pravomocí prezidenta po referendu 2017
Vlastní návrh na základě dat Daily Hurriyet, 2017

Pro výše uvedené změny hlasovalo 51,3 % občanů Turecka, což lze považovat za problematický výsledek, jelikož navzdory výhře Erdogana lze předpokládat napětí a vyjadřování nesouhlasu ze strany opozice, která transparentnost voleb navíc zpochybnila – zejména pochybné razítkování lístků, nerovnou předvolební kampaň a také fakt, že tisíce odpůrců režimu bylo v době voleb ve vězení. (BBC, 2017).

Na následující mapě lze vidět výsledky prezidentského referenda v jednotlivých regionech Turecka. Modrá barva značí regiony, ve kterých příznivci reformy zvítězili a červená naopak značí regiony, které byly proti vládním reformám. Z mapy vyplývá, že proti reformám byly zejména nejvyspělejší západní regiony, hlavní město Ankara, jižní oblast Turecka a jihovýchodní regiony – tedy značná část tureckého Kurdistanu. Lze vidět také spojitost mezi posledními parlamentními volbami a tímto referendem, jelikož regiony hlasující proti referendu ve většině případů korespondují s těmi, které v parlamentních volbách nevolily AKP.

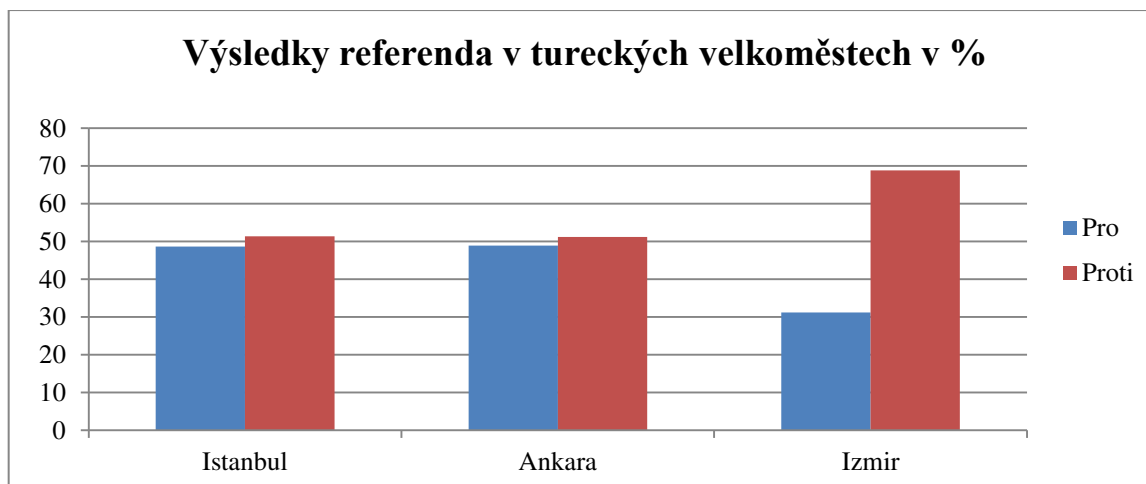

Obrázek 6: Výsledky referenda v jednotlivých provinciích Turecka 4/2017
Zdroj: hasbahcegazetesi.com

Ačkoliv prezident v referendu procentuálně uspěl, nebylo tomu tak v klíčových provinciích. Tři největší turecká města - Istanbul, Ankara a Izmir, hlasovala proti přijetí ústavních změn. Vzhledem k tomu, že se jedná o největší a nejvýznamnější turecká politická a vzdělávací

centra, lze tuto skutečnost považovat za problematický jev. Následující graf popisuje hlasování ve třech zmíněných městech. V Istanbulu a Ankaře zvítězili odpůrci ústavních změn, ovšem jen s necelými 52 %. Ještě větší nesouhlas však vyjádřili obyvatelé regionu Izmir, kde proti změnám hlasovalo 68,8 % obyvatel.

Mnoho kritiků referenda tedy vítězství prezidenta Erdogana přisuzuje tomu, že pro něj hlasovali převážně nevzdělaní obyvatelé méně obydlených částí Turecka s nižší úrovní vzdělání, kteří netušili, jaké důsledky může jejich souhlas se změnami do budoucna mít. Naopak nejrozvinutější turecká centra hlasovala proti změnám ústavy a upevnění moci prezidenta, což může do budoucna vyústit ve vyhrocení vztahů. V neposlední řadě může dojít také k projevům nespokojenosti ze strany Kurdů, jejichž značná část prezidentský systém také nechce akceptovat, jak je zjevné na základě výsledků z jihovýchodního Turecka, ale také z Istanbulu a Ankary, kde bydlí značná část této menšiny.

Graf 4: Výsledky referenda ve 3 největších tureckých městech
Práce autora s daty z Baskahaber, 2017

Ovšem část Kurdů referendum naopak podpořila a stále se domnívá, že prezident Erdogan je jejich nadějí. Nelze předvídat, jaké budou jeho následné politické kroky ohledně kurdské otázky, ovšem odsouzení mnoha kurdských vysoce postavených lidí nepůsobí transparentně.

Velmi zajímavé a překvapivé byly výsledky referenda mezi Turky žijícími v jiných zemích. Nejvíce odpůrců ústavních změn je podle hlasování v České republice (87,46 % proti), USA, Španělsku a dále překvapivě zejména v zemích Perského zálivu, konkrétně Ománu, Kuwaitu, Kataru, Bahrainu a UAE, kde proti hlasovalo přes 80 % Turků. Naopak pro ústavní změny hlasovali drtivě Němci, Rakušané, Belgičani, Nizozemci a další Turci žijící na území západní Evropy. Tento fakt dokazuje, jak rozdílný názor na politickou situaci mají Turci v různých koutech světa, přičemž jsou zde patrné jisté podobnosti v rámci jednotlivých geografických oblastí, do kterých Turci imigrovali v různý čas za rozdílným účelem. (Politico, 2017). Hlasování v zahraničí mohlo být také do jisté míry ovlivněno tureckým zákonem, který nedovoluje pořádat volební kampaň v zahraničí. Ovšem turecký ministr zahraničí navštívil některé evropské země, kde ke zdejší turecké minoritě o ústavních změnách hovořil. Velký ohlas zaznamenal například v německém Hamburgu, kde se sešly tisíce příznivců. (DPA, 2017).

3.4.3 Soudní moc

Nejvyšším orgánem justiční složky v Turecku je Nejvyšší soud, který se skládá ze 17 členů. Po zmíněném referendu bude nově 14 z těchto soudců voleno tureckým prezidentem a zbylí 3 budou voleni parlamentem. Nejvyšší správní soud se skládá z 390 členů. Soudnictví však v současnosti prochází zásadní reformou a velké množství soudců je v reakci na červencový puč z roku 2016 ve vězení. Některé soudy jsou navíc zrušeny, například všechny vojenské soudy. (CIA, 2017).

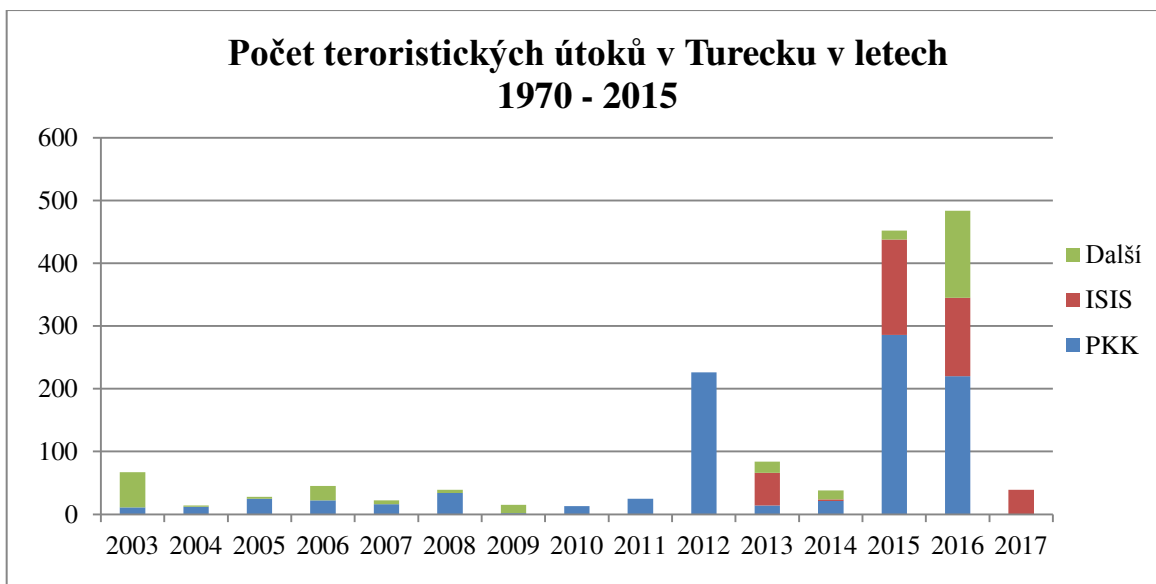
3.5 Bezpečnostní stabilita Turecka

3.5.1 Vývoj terorismu

Bezpečnost a její úroveň je v současnosti nejdiskutovanější problematikou v Turecku, a to zejména v souvislosti s teroristickými útoky posledních let. Avšak Turecko není zdaleka jedinou zemí, kterou sužuje hrozba teroristických toků.

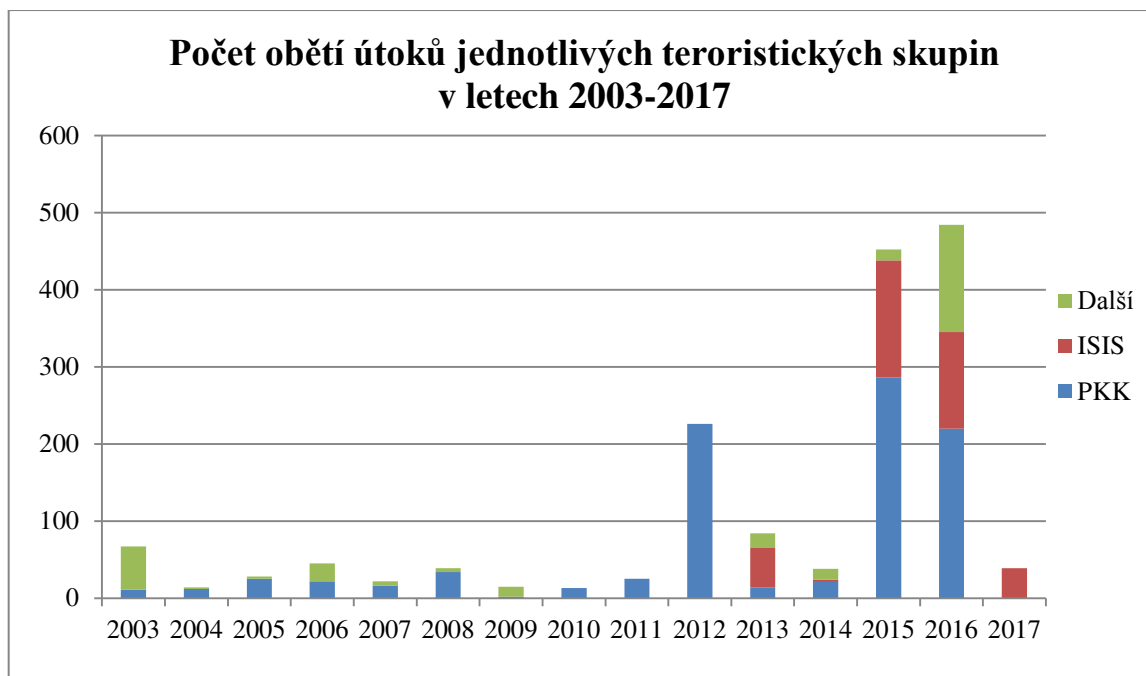
Podle Institutu pro mír a bezpečnost, který každoročně analyzuje tzv. Index terorismu, se roku 2015 Turecko nacházelo na 27. místě ze všech zemí světa – riziko terorismu tak bylo poměrně vysoké. Na prvních místech žebříčku nejnebezpečnějších zemí skončil roku 2015 Irák, Afghanistan, Nigérie, Pakistan, Sýrie, Indie, Jemen, Somálsko a Libye. Jedná se tak o země Blízkého východu, Středního východu a Afriky. Z evropských zemích se na 12. místě objevila Ukrajina a na 28. místě Velká Británie. Roku 2016 však již Turecko figurovalo na 14. místě a to vzhledem k četnosti teroristických útoků, které se během roku 2016 udály. Z každoročních analýz celosvětového terorismu vyplývá, že míra terorismu obecně roste, avšak naopak v zemích s největší hrozbou terorismu paradoxně mírně klesá – naopak tedy roste v zemích, které jsou řazeny do kategorie „ostatní země“ – země Evropy, Ameriky atd. (Institut pro ekonomiku a mír, 2016).

Míra terorismu se na území Turecka v posledních letech výrazně zvýšila. Graf 5 zobrazuje počet teroristických útoků na území Turecka z hlediska dlouhodobého trendu - od roku 1970 o roku 2015. Jak vyplývá z grafu, nejhorší bezpečnostní situace zde byla v 90. letech – zejména v roce 1992, kdy se událo přes 500 teroristických útoků. Jednalo se o období se zvýšenou aktivitou hnutí PKK, čemuž se věnuje kapitola historie PKK. Roku 1992 byl uvězněn vůdce Ocalan a počet útoků se následně výrazně snížil. Ovšem z grafu je zjevné, že rok 2015 byl pro Turecko opět kritický a počet útoků se znovu zvýšil – za rok 2015 bylo zaznamenáno přes 400 útoků, zejména v jihovýchodní části Turecka, ovšem k útokům ve větší míře začalo docházet i v západních velkoměstech.

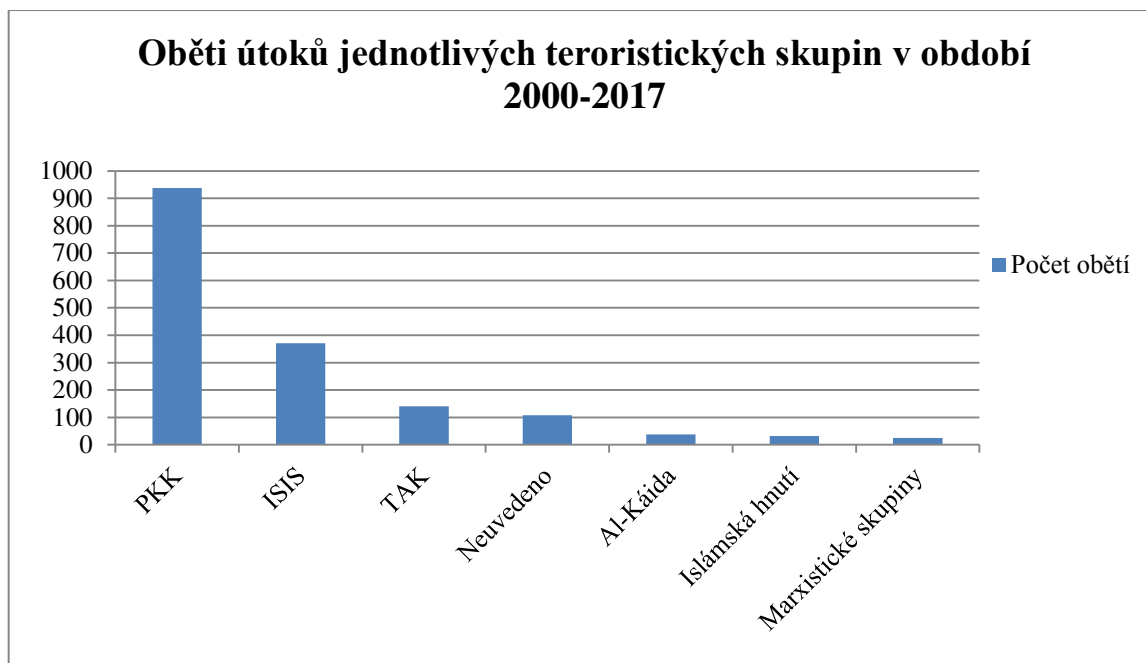
Graf 5: Počet teroristických útoků v Turecku v letech 1970-2017
Zdroj: Práce autora s daty GTD, 2017

Graf 6 znázorňuje, které organizace se v letech 2003 až 2017 podílely největší mírou na teroristických útocích z hlediska počtu obětí. Z grafu vyplývá, že počet obětí teroristických útoků v posledních letech stoupá a nejedná se pouze o oběti jedné teroristické skupiny. Nejvíce obětí má však na svědomí kurdské hnutí PKK, jejichž útoky byly zejména v letech 2012, 2015 a 2016 pro společnost tragické. Například roku 2015 bylo vlivem útoku PKK zabito 286 lidí, roku 2016 se jednalo o 220 obětí. Je to extrémní nárůst v porovnání s lety 2003 – 2011, kdy se počet obětí každoročně pohyboval mezi 11 a 34. Z grafu je dále patrné, že roku 2013 v Turecku začala působit další teroristická organizace, která se pro zemi stala bezpečnostní hrozbou. Jedná se o organizaci Islámský stát (ISIS). Roku 2015 měla tato organizace na svědomí 152 úmrtí, roku 2016 se jednalo o 126 úmrtí. Na rozdíl od PKK se tyto útoky týkaly často velkoměst a turistických cílů, což bude analyzováno v následující kapitole.

Graf 6: Počet obětí útoků jednotlivých teroristických skupin
Zdroj: Práce autora s daty GTD, 2017

V předchozím grafu byly zelenou barvou značeny útoky, které nemělo na svědomí PKK ani ISIS. Částečně se může jednat o útoky, ke kterým se nikdo nepřihlásil, ale zejména se jedná o ty, které má na svědomí jiná z organizací působící na území Turecka. Tyto organizace jsou znázorněny v grafu 7. Ve velké míře se v posledních letech projevuje teroristická organizace TAK (Kurdští svobodní sokoli), v mnohem menší míře Al-Kaida, další islamistické skupiny nebo také marxistická hnutí. Z jednotlivých grafů je však zřejmé, že za většinou útoků stojí kurdská menšina, která se zdá být zejména v posledních letech největší bezpečnostní hrozbou. Hned v závěsu za ní je organizace ISIS, která svou činností ohrožuje bezpečnost nejen na území Blízkého východu, ale také v zemích Evropy.

Graf 7: Teroristické skupiny operující na území Turecka

Zdroj: Práce autora s daty GTD, 2017

Na základě předchozích údajů je zjevné, že k nejvýraznějšímu nárůstu terorismu došlo v letech 2015 a 2016. Následující část bude tedy soustředěna na teroristické útoky, které se za tyto poslední dva roky na území Turecka udály – a to zejména v západních. Zatímco v jihovýchodní části země byly v souvislosti s dlouhodobými nepokoji zaznamenány četnější útoky i v minulosti, právě Istanbul a Ankara se staly terčí útoků až v těchto letech. Následující část tedy obsahuje výčet klíčových událostí z let 2015, 2016 a počátku roku

Výčet útoků v západních městech Turecka od roku 2015 do současnosti:

Místo události	Datum	Počet mrtvých	Počet zraněných	Teroristická organizace
Istanbul - centrum	6.1.2015	1	1	-
Istanbul- policejní stanice	10.8.2015	0	7	PKK
Ankara - centrum	10.10.2015	95	200	ISIS
Istanbul - metro	1.12.2015	0	5	MLKP

Istanbul- blízkost mešity	12.1.2016	10	15	ISIS
Ankara- vojenské vozidlo	17.2.2016	28	61	TAK
Ankara - centrum	13.3.2016	37	70	TAK
Istanbul- náměstí Taksim	20.3.2016	5	6	ISIS
Bursa - mešita	27.4.2016	0	13	TAK
Istanbul- centrum	7.6.2016	11	36	TAK
Istanbul - letiště	28.6.2016	41	239	ISIS
Istanbul, Ankara atd.	15.7.2016	260	tisíce	Iniciátoři puče
Istanbul- policejní stanice	6.10.2016	0	10	PKK
Istanbul- fotbalový stadion	10.12.2016	44	160	TAK
Istanbul- noční klub	1.1.2017	39	69	ISIS
Izmir - soud	7.1.2017	2	11	TAK

Tabulka 2: Teroristické útoky v západních velkoměstech v období 2015-2017

Zdroj: Vlastní návrh na základě dat Al Jazeera

Z údajů vyplývá, že se do bezpečnostní problematiky začínají angažovat Kurdští svobodní sokoli (TAK), naopak PKK na severozápadě země nemá na svědomí tolik útoků, jako zejména na jihovýchodě. Útoky v jihovýchodní části Turecka zde nejsou uvedeny, ovšem nejvíce četné jsou v oblasti kurdského centra – město Diyarbakir, či v okolí města Gaziantep, které je v bezprostřední blízkosti syrských hranic a problematického syrského města Aleppo. Jedná se jak o útoky na policejní a vojenské složky, tak také na civilisty. Jako nejzávažnější útok z roku 2016 lze považovat útok PKK na civilní svatbě právě ve městě Gaziantep v srpnu 2016. Kurdové se tedy svými organizovanými útoky podílí na agresí v Turecku bezesporu v největší míře a to nejen v kurdských centrech, ale i v mnoha jiných oblastech.(Al Jazeera, 2016).

3.5.2 Další bezpečnostní problémy v Turecku

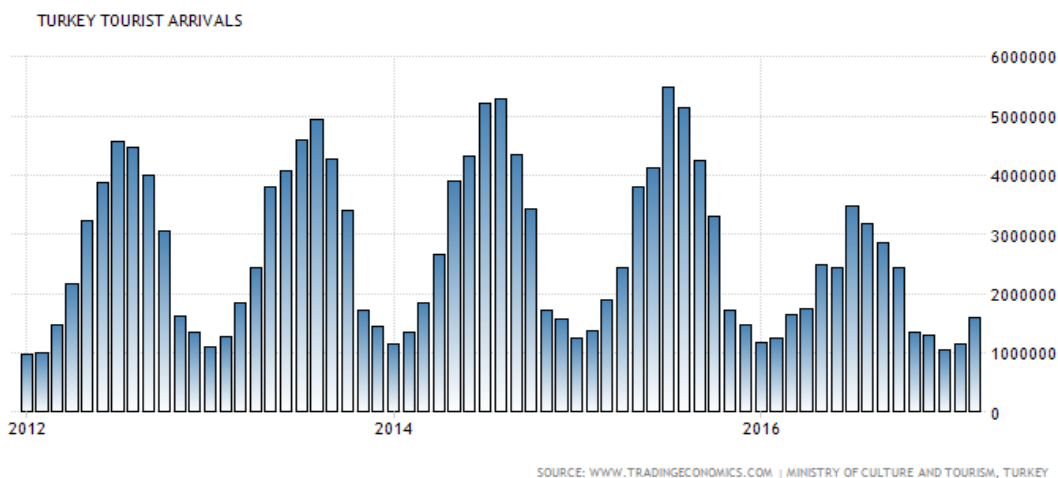
Terorismus ovšem není jediným bezpečnostním problémem, se kterým se Turecko potýká v souvislosti s kurdskou menšinou. Dalším významným kriminálním problémem je například výroba a pašování drog zejména na území Istanbulu. Tato aktivita je spojená zejména s organizací PKK. Ta vyvinutou potřebnou infrastrukturu, techniky produkce, transport do západních zemí – zejména do zemí Evropy. Jedná se převážně o distribuci opiátů a marihuany. Právě z pašování drog získává PKK významnou část svého výtěžku. Došlo už i k případům ozbrojeného násilí souvisejícího s pašováním drog. (OSAC, 2016). Podle deníku Hurriyet si PKK pašováním drog vydělá cca 170 milionů dolarů každý rok, hovoří se tak o tzv. narkoterorismu, který je charakteristický spíše pro země Latinské Ameriky. Při zátazích z roku 2017 byly nalezeny tisíce kilogramů heroinu, kokainu a marihuany. (Daily Hurriyet, 2016).

Kurdové bývají také spojováni s drobnou kriminalitou. Obyvatelé tureckých měst se cítí v nebezpečí zejména kvůli čím dál častějším zprávám, doslechům a svědectvím krádeží, přepadení či znásilnění. Tyto incidenty se odehrávají právě ve čtvrtích, kde žijí Kurdové. Tyto čtvrti jsou často nazývány jako centra násilí a kriminality. Lidé věří, že právě kurdští imigranti jsou zdrojem nepokojů ve velkoměstech. Kurdové se od 80. let začali do západních měst stěhovat v několika vlnách a vlivem vysoké míry porodnosti se hovoří o tzv. kurdifikaci. Tento demografický růst má za následek vyšší míru kriminality vlivem nepříznivé integrace. (Saracoglu, 2010)

3.5.3 Dopady bezpečnostního rizika na vývoj turismu

Bezpečnostní krize, která je zejména od roku 2015 závažná, přispěla k výraznému poklesu turismu. Ten byl pro Turecko v posledních letech jedním z hlavních zdrojů příjmů. Náhlý pokles turismu lze vidět v následujícím grafu, který zobrazuje počet turistů v Turecku v období let 2012-2017. Zatímco v předchozích letech počet turistů každoročně mírně rostl a roku 2015 dosáhl svého vrcholu, naopak rok 2016 se stal pro Turecko kritickým. V

červenci 2015 Turecko navštívilo 5,5 milionů zahraničních turistů, ve stejném měsíci roku 2016 to bylo však pouze kolem 3,5 milionů. Nejvíce návštěvníků přichází do Turecka zejména z Německa, Íránu, Gruzie, Bulharska a Ruska. Za první měsíce roku 2017 lze vidět další pokles turismu a to o necelých 7 % ve srovnání s předchozím rokem, který byl však také nepříznivý. Lze tedy předpokládat, že i následující hlavní sezóna bude z hlediska počtu turistů velmi podprůměrná.

Graf 8: Počet turistů v Turecku v jednotlivých měsících let 2012 - 2017
Zdroj: tradingeconomics.com

Sezóna 2016 je považována za nejhorší za posledních 25 let, a to nejen v přímořských letoviscích, ale zvláště v Istanbulu, na kterém se pokles turismu projevil nejvíce. Podle deníku Independent vyvrcholila krize turismu v srpnu 2016 v reakci nejen na teroristické útoky, ale také na červencový puč – v srpnu 2016 byl zaznamenán pokles turismu o 54 % v porovnání s předchozím rokem. (Independent, 2016).

Pokles turismu je nejvíce znát na obsazenosti hotelů. V hlavní sezóně v Istanbulu došlo roku 2016 k poklesu obsazenosti o 40 % v porovnání s rokem 2015 a také ceny hotelů se extrémně snížily. To i navzdory tomu, že roku 2015 mělo Turecko diplomatický konflikt s Ruskem, během kterého měli ruští občané zákaz cestovat na území Turecka za účelem turismu. Narozdíl od předchozích sezón byla právě roku 2016 mnohem menší návštěvnost turistických atrakcí a stravovacích zařízení. Ankara není narozdíl od Istanbulu typickou turistickou destinací, ovšem i zde se bezpečnostní krize projevila na počtu návštěvníků,

jejichž odhadovaný úbytek činil roku 2016 20 %. Výraznější pokles zájmu zažila přímořská letoviska v čele se známou Antalyí, která během sezóny 2016 přišla odhadem o 4 miliony turistů. Turecko se tak stalo zemí s největším úbytkem turistů v celém středomořském regionu. (Daily Hurriyet, 2016).

Nepříznivá fakta se negativně projevila na turecké ekonomice. Podle analýzy Mezinárodního měnového fondu ztratilo Turecko roku 2016 cca 1 % ročního růstu HDP vlivem poklesu turismu. Kvůli krizi došlo nejen k nárůstu nezaměstnanosti, ale také k poklesu zisků hotelů, restaurací, dopravních společností, telefonních operátorů, maloobchodů a textilního průmyslu. Podle studií bude tato situace trvat ještě delší dobu a to zejména vzhledem k tomu, že se teroristické útoky na území Turecka opakují, což vyvolává negativní efekt v preferencích turistů ze zemí Evropy. Právě ti jsou obvykle z hlediska turismu pro Turecko největším zdrojem příjmů. (IMF, 2017).

Lze tedy s jistotou konstatovat, že terorismus má vliv na snížení turismu v Turecku, na související ekonomickou situaci a na výběr případné cílové destinace pro dovolenou mezi obyvateli evropských zemí. Před nedávnými incidenty docházelo k výraznému rozvoji ubytovacích zařízení, infrastruktury a služeb. Navíc se Turecko řadí k jedné z mála zemí, kde není nutné zařizování turistického víza. V současnosti však vzhledem k aktivitám teroristických organizací tento průmysl zaznamenává výraznou ztrátu.

3.5.4 Opatření

Na základě výše uvedených bezpečnostních hrozeb se v Turecku zpřísnila bezpečnostní opatření. Ta zahrnují například přísnější kontroly na letištích a v nákupních centrech (bezpečnostní rámy ihned u vstupu), právo policie otevřít a prohlédnout podezřelé vozidlo bez nutného soudního svolení, právo policie použít zbraň v případě agrese civilistů ve veřejných prostranstvích, právo zadržení civilisty bez příkazu (například v případě demonstrací). Dále byl rozšířen počet předmětů, které jsou zákonem vedeny jako zbraně (Molotovky koktejly, některé druhy pyrotechniky). Nově hrozí až 4 roky vězení účastníkům

demonstrací, kteří používají výše uvedené nástroje nebo např. kameny, řetězy, ostré předměty. Nesmí mít také zcela zakrytý obličej, aby se zabránilo anonymitě. Dále jsou detailněji monitorovány aktivity související s pronájmem motorových vozidel ve snaze zabránit trestným činům, kterým manipulace s vozidly napomáhá. Dalším opatřením je značná cenzura internetového obsahu, avšak tento bod je poněkud sporný, jelikož zablokovány byly také stránky, které nemohou ohrozit společnost a ani způsobit jakoukoliv újmu. (Library of Congress, 2016).

Po červencovém pokusu o puč se turecká vláda snaží aktivně bojovat proti terorismu prostřednictvím zátahů na osoby podezřelé ze spolupráce s kurdskými ozbrojenými skupinami. Tento bod je ovšem poněkud kontroverzní, neboť široká veřejnost má podezření, že jsou zatýkáni převážně „nepřátelé současné vlády“, kteří se ničím neprovinili. Vzhledem k trvajícimu výjimečnému stavu má prezident Turecka právo zatýkat i nadále. S tímto bodem souvisí také nevysvětlené zavření kurdských škol, zdravotnických zařízení a kurdských kulturních center. Je tedy otázkou, která opatření jsou žádoucí a která nikoliv.

Zatýkání údajných členů PKK bývá často kritizováno i zahraničními osobnostmi, které argumentují tím, že právě PKK bojuje v sousední Sýrii proti zmiňovanému Islámskému státu. Tento argument ovšem není korektní, neboť kurdští bojovníci ze Sýrie nejsou součástí turecké PKK, ale syrské YPG (Lidové obranné jednotky). To ovšem neznamená, že by mělo Turecko k YPG pozitivní postoj. Považuje tyto bojovníky za odnož PKK a obviňuje je ze vzájemné spolupráce a spiklenectví. Na rozdíl od PKK ale YPG není mezinárodně považována za teroristickou skupinu a Turecko je vzhledem ke svému postoji považováno za zemi, která na základě těchto antipatií podporuje Islámský stát. (BBC, 2016)

3.6 SWOT analýza

Pro vyhodnocení turecko-kurdské problematiky bude použita analýza SWOT. Jedná se o kvalitativní metodu, která vyhodnocuje současný stav určitého jevu na základě určení vnitřních faktorů - silných a slabých stránek a také externích faktorů, kterými jsou

příležitosti a hrozby. Prostřednictvím analýzy lze následně formulovat možné alternativy budoucího vývoje situace, případně možnosti jejich řešení.

První část SWOT analýzy kurdské otázky bude graficky znázorněna v tabulce 3. Údaje v tabulce budou následně vyjádřeny matematicky, a to na základě ohodnocení parametrů jednotlivých kvadrantů na stupnici od 1 do 5 (silné stránky a příležitosti) a u negativních parametrů od -1 do -5 (slabé stránky a hrozby). Hodnota -5 a 5 značí nejvyšší (ne)spokojenost. Následně bude analýza doplněna o parametr váhy. Součet jednotlivých vah každého kvadrantu se musí rovnat 1. Váhy jsou přiděleny v rozmezí 0,00 (nejnižší) až 1,00 (nejvyšší). Čím důležitější parametr, tím vyšší koeficient. Hodnocení i váhy jsou přiřazovány na základě subjektivního vyhodnocení. Váhy jsou následně násobeny hodnocením a pro každý kvadrant sečteny. Následně se sečtou výsledné hodnoty slabých a silných stránek a také příležitostí a hrozeb. Od hrozeb jsou odečteny příležitosti, přičemž kladné číslo znamená příznivý vývoj situace a záporný výsledek znamená nepříznivý vývoj. Vyhodnocení je vyjádřeno v tabulce 4. (Euroekonóm, 2015).

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Vládní programy na podporu Kurdů • Kurdové zapojení do politiky • Vysoká volební účast • Posilování práv Kurdů • Vznik kurdských kulturních center • Participace Kurdů v boji proti terorismu 	<ul style="list-style-type: none"> • Omezený přístup Kurdů ke vzdělání • Prezidentský systém a nadvláda AKP • Omezená možnost používání kurdštiny • Nestabilita kurdských politických stran • Přístupová jednání s Evropskou Unií • Četnost protivládních demonstrací • Omezená spoluúčast Kurdů v politice

Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Aktivní účast Turecka ve světových organizacích • Zvyšování ekonomické úrovně Turecka • Zájem médií o kurdskou problematiku • Zájem USA o problematiku • Příliv zahraničních investic • Kulturní diversifikace 	<ul style="list-style-type: none"> • Riziko snížení integrity Turecka • Zvýšení rizika terorismu • Vysoká nezaměstnanost • Vysoká míra porodnosti kurdských žen • Obchod Kurdů s drogami • Migrace Kurdů z válečných zón

Tabulka 3: SWOT analýza
Zdroj: Vlastní návrh autora

Silné stránky	Váha	Hodnocení	Součin
Vládní programy na podporu Kurdů	0,20	3	0,60
Kurdové aktivně zapojeni do politiky	0,20	4	0,80
Vysoká volební účast	0,20	5	1
Posilování práv Kurdů	0,25	3	0,75
Vznik kurdských kulturních center	0,05	4	0,20
Participace Kurdů v boji proti terorismu	0,10	4	0,40
Součet			3,75
Slabé stránky			
Omezený přístup Kurdů ke vzdělání	0,30	-4	-1,20
Prezidentský systém a nadvláda AKP	0,10	-3	-0,30
Omezená možnost používání kurdštiny	0,15	-3	-0,45
Nestabilita kurdských politických stran	0,15	-3	-0,45
Přístupová jednání s Evropskou Unií	0,05	-4	-0,20

Četnost protivládních demonstrací	0,10	-5	-0,50
Omezená spoluúčast Kurdů v politice	0,15	-2	-0,30
Součet			-3,4
Příležitosti			
Aktivní účast Turecka ve světových organizacích	0,15	4	0,60
Zvyšování ekonomické úrovně Turecka	0,25	5	1,25
Zájem médií o kurdskou problematiku	0,20	4	0,80
Zájem USA o problematiku	0,10	4	0,40
Příliv zahraničních investic	0,15	3	0,45
Kulturní diversifikace	0,15	3	0,45
Součet			3,95
Hrozby			
Riziko snížení integrity Turecka	0,30	-4	-1,20
Zvýšení rizika terorismu	0,30	-5	-1,50
Vysoká nezaměstnanost	0,10	-2	-0,20
Vysoká míra porodnosti kurdských žen	0,05	-3	-0,15
Obchod Kurdů s drogami	0,10	-4	-0,40
Migrace Kurdů z válečných zón	0,15	-4	-0,60
Součet			-4,05

Tabulka 4: Matematické vyjádření SWOT analýzy

Zdroj: Vlastní návrh autora

Součet součinů slabých a silných stránek se rovná 0,34, součet součinů příležitostí a hrozeb -0,1. Výsledný koeficient je 0,24. Jedná se o kladné číslo, což znamená, že situace není bezvýhodná a silné stránky s příležitostmi mírně převažují nad negativními aspekty. Nejvyšší hodnotu má ale koeficient hrozeb a to zejména vzhledem k přiřazenému vysokému hodnocení a váze terorismu a rizika integrity.

4 NÁVRHOVÁ ČÁST

Za největší hrozbu do budoucna lze považovat snahu Kurdů získat autonomní území násilnou cestou. Již v minulosti k těmto pokusům docházelo a vždy si vyžádaly mnoho civilních obětí i materiálních škod. Je pochopitelné, že si Kurdové nárokují autonomní území, zvláště proto, že jsou nejpočetnějším národem bez vlastního státu. Ovšem preference ozbrojeného konfliktu namísto efektivnějšího diplomatického úsilí není řešením. Guerillové boje jim v minulosti žádné žádoucí výsledky nepřinesly a současná orientace na teroristické útoky pro ně také není řešením. Teroristické útoky páchané zejména Stranou kurdských pracujících a Svobodnými kurdskými sokoli si v posledních pěti letech vyžádaly téměř tisíc obětí, což se negativně odrazilo na postoji vlády ke kurdské menšině. Zde je nutné zefektivnit bezpečnostní opatření omezující teroristické útoky a s tím související migrační politiku.

Nelze předpokládat, že by Kurdové v průběhu dalších let získali autonomní území – například část jihovýchodních provincií, ve kterých tvoří většinu obyvatelstva. Řešení je problematické z toho důvodu, že právě turecký „Kurdistán“ vykazuje nejnižší míru Indexu lidského rozvoje v celém Turecku. Lze predikovat, že pokud by se region osamostatnil, problémy by se prohloubily právě v souvislosti s nedostatkem vzdělanosti kurdské minority, ekonomických prostředků a nedostatkem zkušeností s vládnutím. Určitým kompromisem by mohlo být rozšíření samosprávy v rámci kurdských provincií a decentralizace moci, ovšem nikoliv příslib autonomie. Pravděpodobnost vzniku autonomního Kurdistánu, který by zahrnoval část území států s kurdskou minoritou (Turecka, Sýrie, Iráku, Íránu) je ještě menší. Kurdové si v těchto zemích prošli rozdílnou historickou zkušeností, a proto se od sebe odlišují – kulturně, nábožensky i jazykově. Je tedy nepravděpodobné, že by dokázali jednotně vybudovat vlastní fungující stát bez vzniku konfliktní situace a shodnout se na dílčí strategii a cílech. Navíc je velmi mizivá šance, že by byla separace akceptována ze strany všech zainteresovaných států.

Mnohem pravděpodobnější scénář je, že kurdské provincie zůstanou součástí Turecka. V tomto případě je nutné posílit vzájemné vztahy mezi vládou a kurdskou menšinou.

Vzhledem k vysokému počtu Kurdů žijících na území Turecka je nutné usilovat o jejich úspěšnou integraci a vytváření vhodných podmínek pro život, které jsou v souladu s právy menšin. Jedním z důležitých řešení je poskytnutí základní školní docházky. Kurdové zejména na jihovýchodě země jsou nedostatečně vzdělaní, což je způsobeno právě nedostatkem školských zařízení. Teprve v minulých letech byly zřízeny první školy, ve kterých vyučování probíhá v kurdsém jazyce. Jedná se ale většinou o školy soukromé s vysokými finančními výdaji. Kurdština se ale pomalu dostává i na veřejné školy a na univerzity v západních velkoměstech. Při pokračování tohoto trendu může vyšší vzdělanost přispět k efektivnější integraci, jelikož vzdělanost souvisí s eliminací dalších problémů - například nezaměstnanosti. Při vyšší vzdělanosti Kurdů je větší pravděpodobnost jejich uplatnění na trhu práce, vyšší produktivita a příjem. Tato integrace do sociální a ekonomické sféry může mít také žádoucí efekt na snižování nelegální činnosti. Významným problémem spojeným s kurdskou menšinou je výroba a distribuce drog, což je do jisté míry zapříčiněno nedostatkem pracovních příležitostí. Při tvorbě nových pracovních míst a zároveň zprísnění protidrogových opatření může dojít k výraznému poklesu těchto aktivit. Úspěšná integrace má beze sporu vliv na pokles nespokojenosti a s tím spojené potřeby radikalizace. Částečné vyloučení Kurdů z většinové společnosti může být také příčinou vysoké míry porodnosti kurdských žen. Vysoká porodnost je charakteristická pro zaostalejší společenství žijící na venkově či v městských periferiích a úzce souvisí s nedostatkem sociálního a ekonomického rozvoje. Problém navíc zapříčiňuje další chudobu a situace se nezlepšuje. Na demografickém růstu Kurdů v Turecku se podílí také migrační vlna spojená s příchodem Kurdů z válečných zón Sýrie a Iráku. Tento jev je vysoce problematický a těžce řešitelný. Současné intervence turecké armády v postižených oblastech nejsou efektivní a počet přichozích Kurdů do Turecka je stále vysoký.

Současná vládní strana AKP v minulosti slíbila realizaci rozvojových projektů za účelem poskytnout Kurdům lepší životní podmínky. Lze již vidět určité snahy (kurdské školy, spolky, média, rekonstrukce sídel), ovšem vzhledem k současné vládní nestabilitě, reformám a vnějším tlakům je problematika dynamická a dílčí cíle nejsou jasně definované. Realizace některých rozvojových projektů je ale patrná, například rozsáhlá rekonstrukce historických čtvrtí v centru Istanbulu, kde žije zejména kurdské obyvatelstvo. Pokrok lze

vidět také v zapojení Kurdů do oblasti politického života, zvláště v souvislosti s aktivitou politické strany HDP, která se mezi Kurdy stala velmi populární a svým postojem k problematice se řadí mezi konzervativní strany. Je však potřebné, aby tato strana prokázala vyšší míru stability než strany předchozí a aby byla prokazatelná její transparentnost a absolutní nezávislost na kurdských teroristických skupinách. HDP může mít na budoucnost Kurdů v Turecku pozitivní vliv, ovšem je nutné, aby byla strana respektována ostatními vládními stranami. Turecko by se mělo také zaměřit na transparentnost exekutivních nařízení, aby bylo zcela prokazatelné, že velké množství Kurdů, které je zatýkáno, je odsouzeno zcela odůvodnitelně. Pro mírové soužití většiny s menšinou je důležitá vysoká míra demokracie, a proto je nutné, aby ani nově vzniklý prezidentský systém demokracii neohrožoval a aby byla práva Kurdů jasně definována v turecké ústavě. Na Turecko je vyvíjen tlak ze strany světových organizací, kterých je členem a to zejména v otázce lidských práv, rovnosti a tolerance k menšinám. Zvláště Evropská unie dodržování lidských práv a demokratické hodnoty považuje jako základní podmínku pro urychlení přístupových jednání. Není však jisté, zdali Turecko v blízké době od přístupových jednání s EU neodstoupí. Prezident Erdogan již mnohokrát uvedl, že vstup do EU není pro Turecko v současnosti hlavní prioritou.

Možných scénářů vývoje turecko-kurdské problematiky je poměrně mnoho a záleží na všech aktérech, jak bude situace pokračovat. Každá zainteresovaná strana musí přistoupit k určitým kompromisům a mít zájem na mírovém a transparentním řešení politických, bezpečnostních i sociálních problémů.

5 ZÁVĚR

Problematika turecko-kurské otázky je aktuální již od pádu Osmanské říše a následného vzniku moderního Turecka. Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaký vliv má kurdská menšina na politickou a bezpečnostní stabilitu země. V teoretické části byly definovány základní pojmy, které jsou klíčové pro komplexní pochopení souvislostí spojených s řešeným tématem. Jedná se zejména o politologickou terminologii jako je stát, národ, menšina a také termíny spojené s oblastí bezpečnosti, zejména guerilla a terorismus. Tyto definice byly podkladem pro analytickou část.

Pro pochopení aktuálních vztahů mezi tureckou vládou a kurdskou menšinou bylo nutné analyzovat demografickou situaci Turecka a také historické souvislosti. Kurdové byli po mnoha staletí považováni za „Turky z hor“, v čem spočívá jádro konfliktu. Turci v minulosti odmítali Kurdy vnímat jako samostatný národ. Situace se vyhrotila za vlády prezidenta Atatürka a objevila se první osvobozenecká hnutí Kurdů. Vznikalo množství politických stran a guerillových hnutí, ovšem s prvním stabilním hnutím přišel až Abdullah Ocalan, který vytvořil stranu PKK, jež je v současnosti stále aktivní a je mezinárodně uznávána jako teroristická organizace. V další části analýzy jsem se zaměřila na charakteristiku socioekonomické situace v oblastech obývaných Kurdy. Podle dostupných zdrojů jsou jihovýchodní provincie obývané Kurdy nejméně vyspělé a s nejnižší mírou vzdělanosti. Následovala analýza politické situace se zaměřením na participaci Kurdů v politice. Zde je vidět výrazný posun v zapojení Kurdů do politiky zejména vzhledem k úspěchům strany HDP. Budoucnost Turecka bude v následujícím období ovlivněna zejména reformou výkonné moci, kterou vzhledem k výsledkům dubnového referenda bude mít ve svých rukou současný prezident Erdogan. V souvislosti s otázkou bezpečnosti byla zjištěna spojitost mezi poklesem bezpečnostní úrovně a aktivitou kurdských teroristických hnutí. Součástí analýzy je statistický přehled teroristických útoků v Turecku se zaměřením na severozápadní města, přičemž teroristické aktivity Kurdů tvoří nejvýznamnější procento všech útoků. Následně jsem zkoumala dopady vzestupu terorismu na turistický ruch. Ten vlivem poklesu bezpečnosti prochází již druhou sezónu krizí, což se projevuje na růstu ekonomiky. Trestná činnost Kurdů nespočívá pouze v realizaci teroristických činů, ale také

v obchodu s drogami. Ten je významným finančním zdrojem PKK. Na základě bezpečnostní krize byla přijata nová vládní opatření, která jsou v závěru analytické části též popsána.

Na základě zjištěných informací v analytické části je vytvořena analýza SWOT, která zkoumá turecko-kurdskou problematiku z hlediska interních a externích faktorů. Analyzuje slabé a silné stránky a zároveň příležitosti a hrozby. SWOT analýza je podkladem pro návrhovou část, ve které jsem uvedla možné scénáře vývoje kurdské otázky a navrhla možná řešení. K částečnému řešení situace lze napomoci prostřednictvím vymezení dílčích cílů ze strany turecké vlády. V první řadě by se mělo jednat o dodržování lidských práv bez rozdílu, jednodušší přístup Kurdů ke vzdělání a na pracovní trh, podporu zapojení Kurdů do politiky a správy kurdských provincií. Realizace těchto činů by mohla přispět k harmonickému soužití, k eliminaci teroristických aktivit a dalších trestných činů.

Lze předpokládat, že konflikt Turků s Kurdy však bude v dlouhodobém časovém horizontu stále trvat, zejména vzhledem k tureckému nacionalismu a kurdským ambicím bojovat za samostatnost bez zájmu o kompromis. Vznik samostatného Kurdistanu nepovažuji za ideální řešení a věřím, že k vyřešení sporů mezi Turky a Kurdy může dojít bez nutnosti kurdské separace.

6 SEZNAM LITERATURY

1. BARKEY, Henri J. a Graham E. FULLER. *Turkey's Kurdish question*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield Publishers, c1998. 9s. ISBN 978-0-8476-8553-0.
2. BUCHBENDER, Ortwin, Hartmut BÜHL a Harald. KUJAT. *Wörterbuch zur Sicherheitspolitik*. 3. Aufl. Berlin: E. S. Mittler, c1992. 134s. ISBN 3-8132-0298-4.
3. COLEMAN, Janet, William E. CONNOLLY, David MILLER a Alan RYAN, ed. *Blackwellova encyklopedie politického myšlení*. Brno: Jota, 1995, 126 s. ISBN 80-85617-47-1.
4. ČAPEK, Václav a Vladimír BAAR. *Kurdové v Turecku*. V Ostravě: Ostravská univerzita, 2012. 30-37s, 76-77s. ISBN 978-80-7464-147-3.
5. EICHLER, Jan. *Terorismus a války v době globalizace*. 2., dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2010. 143-144s. ISBN 978-80-246-1790-9.
6. GHASSEMLOU, Abdul Rahman. *Kurdistan and the Kurds*. Prague: Publishing House of the Czechoslovak Academy of Sciences. 1965, 25-26s., 33s, 39s.
7. HANS ADAM II. *Stát ve třetím tisíciletí*. Praha: Grada, 2011. 25s. ISBN 978-80-247-3652-5.
8. HROCH, Miroslav, ed. *Pohledy na národ a nacionalismus: čítanka textů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). 50s. ISBN 80-86429-20-2.
9. IZADY, Mehrdad R. *The Kurds: a concise handbook*. Washington: Crane Russak, c1992. 115s. ISBN 0-8448-1727-9.
10. KAYA, Mehmed S. *The Zaza Kurds of Turkey: a Middle Eastern minority in a globalised society*. London: I.B. Tauris, 2011, 1s.
11. MARCUS, Aliza. *Blood and belief: the PKK and the Kurdish fight for independence*. New York: New York University Press, c2007. 20s. ISBN 0-8147-5711-1.
12. PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. 3. vyd. Praha: Portál, 2010. Psychologie (Portál). 74s-82s. ISBN 978-80-7367-709-1.
13. PROROK, Vladimír a Aleš LISA. *Teorie a praxe řešení politických konfliktů*. Praha: Grada, 2011. 46s. ISBN 978-80-247-3027-1
14. RUBIN, Barry M. a Metin. HEPER. *Political parties in Turkey*. Portland, OR: Frank Cass, 2002. 25s., 39s. ISBN 0714682470
15. SARAÇOĞLU, Cenk. *Kurds of modern Turkey: migration, neoliberalism and exclusion in Turkish society*. London: I.B. Tauris, 2011. 23s. ISBN 9781848854680.
16. SCRUTON, Roger. *Slovník politického myšlení*. Přeložil Petr PITHART. Brno: Atlantis, 1989. Prameny (Atlantis). 77s, 154-155s. ISBN 80-7108-013-6.
17. SIBEL BOZDOĞAN & ESRA AKCAN. *Turkey: modern architectures in history*. London: Reaktion Books, 2012. 251s. ISBN 9781861898784.
18. SMOLÍK, Josef. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Praha: Grada, 2014. 60s. ISBN 978-80-247-5131-3.

19. SMOLÍK, Josef a Tomáš ŠMÍD a kol. *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010. 9s-16s, 36s, 124-125s. ISBN 978-80-210-5288-8.
20. SPIRIT, Michal. *Úvod do studia práva*. 2. vyd., aktualiz. dle nového občanského zákoníku. Praha: Grada, 2014. Expert (Grada). 17s. ISBN 978-80-247-5280-8.
21. ŠUBRT, Jiří. *Soudobá sociologie*. V Praze: Karolinum, 2013. 340s. ISBN 978-80-246-2219-4.
22. WEBSTER, Donald Everett. *The Turkey of Atatürk*. Philadelphia: American Academy of Political & Social Science, 1939. 49s., 60s.
23. WIGHT, Colin. *Rethinking terrorism: terrorism, violence and the state*. London: Palgrave, 2015. Rethinking world politics. 120s. ISBN 978-0-230-57377-2.

Internetové zdroje

1. Adalet ve Kalkınma Partisi AKP. *Oxford Islamic Studies*. [online]. [cit. 2017-05-02] Dostupné z: <http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t236/e0924>
2. Assets of Kurdish Institute of Istanbul seized by state run. *Turkish Minute*. [online]. [cit. 2017-03-01] Dostupné z: <https://www.turkishminute.com/2017/02/01/assets-kurdish-institute-istanbul-seized-state-run-tmsf/>
3. CHP voters seek a new direction in Turkey. *Al Jazeera*. [online]. [cit. 2017-04-26] Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/2015/10/chp-voters-seek-direction-turkey-151030094027434.html>
4. Demography of Turkish Kurdistan. *Ekurd Daily*. [online]. [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20121114224037/http://ekurd.net/mismas/articles/misc2012/9/turkey4166.htm>
5. Drug Trade of PKK. *Hurriyet Daily News*. [online]. [cit. 2017-05-08] Dostupné z: <http://www.hurriyetaidailynews.com/pkk-earns-17-billion-in-drug-trade-ministry-report.aspx?pageID=238&nID=100929&NewsCatID=341>
6. Global Terrorism Index. *Institute for Economics and Peace*. [online]. [cit. 2017-03-20] Dostupné z: <http://economicsandpeace.org/reports/>
7. Halkların Demokratik Partisi. *TRT World*. [online]. [cit. 2017-03-19] Dostupné z: <http://interactive.trtworld.com/elections/assets/cubeportfolio/ajax/hdp.html>
8. History of PKK in Turkey. *Hurriyet Daily News*. [online]. [cit. 2017-02-01]. Dostupné z: <http://www.hurriyetaidailynews.com/default.aspx?pageid=438&n=history-for-the-pkk-in-turkey-2009-09-14>
9. Human Development Index. *Human Development Reports, UN*. [online]. [cit. 2017-02-02] Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>

10. Kurdish struggles in Istanbul ghetto. *The Protocity*. [online]. [cit. 2017-03-05]
Dostupné z: <http://theprotocity.com/kurdish-struggles-istanbuls-ghetto/>
11. Kurdistan Freedom Hawks. Terrorism Research and Analysis Consortium. *TRAC*.
[online]. [cit. 2017-03-06] Dostupné z:
<https://www.trackingterrorism.org/group/kurdistan-freedom-hawks-tak>
12. Kurds feel force of Turkey's crackdown. *The Guardian*. [online]. [cit. 2017-04-22]
Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2016/oct/06/what-about-our-human-rights-kurds-feel-force-turkeys-crackdown>
13. Kurds still migrating to Western Turkish cities. *Hurriyet Daily News*. [online]. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.hurriyetdailynews.com/kurds-still-migrating-to-western-turkish-cities.aspx?pageID=238&nID=46198&NewsCatID=344>
14. Lidská práva. *OSN Praha* [online]. [cit. 2017-03-11]. Dostupné z:
<http://www.archiv.osn.cz/lidska-prava/?kap=42&subkap=48>
15. Magna Charta. *History* [online]. [cit. 2017-02-24]. Dostupné z:
<http://www.history.com/topics/british-history/magna-carta>
16. More Turks interested in Kurdish. *Daily Sabah*. [online]. [cit. 2017-04-19] Dostupné z:
<https://www.dailysabah.com/feature/2015/02/01/more-turks-interested-in-kurdish>
17. People's Democratic Party. *HDP*. [online]. [cit. 2017-03-16] Dostupné z:
<https://hdpenglish.wordpress.com>
18. SWOT Analýza. *Euroekonom*. [online]. [cit. 2017-05-11] Dostupné z:
<http://www.euroekonom.sk/manazment/strategicka-diagnostika/swot-analyza/>
19. Timeline of attacks in Turkey. *Al Jazeera*. [online]. [cit. 2017-02-10] Dostupné z:
<http://www.aljazeera.com/indepth/interactive/2016/06/timeline-attacks-turkey-160628223800183.html>
20. Turkey. CIA. *Central Intelligence Agency*. [online]. [cit. 2017-02-04]. Dostupné z:
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tu.html>
21. Turkey declares three-month state of emergency. *CNN*. [online]. [cit. 2017-03-03]
Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2016/07/20/europe/turkey-failed-coup-attempt/>
22. Turkey Islam: Top AKP politician calls for religion constitution. *BBC*. [online]. [cit. 2017-03-20] Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-36139169>
23. Turkey: Recent Developments in National and Public Security Law. *Library of Congress*. [online]. [cit. 2017-03-13] Dostupné z:
<https://www.loc.gov/law/help/national-security-law/turkey.php>
24. Turkey tourism industry experiences the worst summer in 25 years. *Independent*.
[online]. [cit. 2017-05-01] Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/travel/turkey-tourism-industry-statistics-worst-summer-terrorism-isis-coup-a7159731.html>
25. Turkey's economy hit by declining tourism. *IMF*. [online]. [cit. 2017-05-02]
Dostupné z: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2017/02/21/NA230217Turkeys-Economy-Hit-By-Declining-Tourism>

26. Turkey v Syria´s Kurds v Islamic State. *BBC*. [online]. [cit. 2017-05-08] Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-33690060>
27. Turkey´s coup attempt. *BBC*. [online]. [cit. 2017-04-15] Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-36816045>
28. Turkey´s failed coup attempt. *Al Jazeera*. [online]. [cit. 2017-04-16] Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/2016/12/turkey-failed-coup-attempt-161217032345594.html>
29. Turkey´s November 1 Repeat Elections. *Al Jazeera*. [online]. [cit. 2017-03-08] Dostupné z: <http://studies.aljazeera.net/en/reports/2015/10/2015102911580307948.html>
30. Turkish elections: Still Success for us Kurds. *The Guardian*. [online]. [cit. 2017-03-01] Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2015/nov/02/turkish-elections-this-is-still-a-success-for-us-kurds>
31. Turkish law prohibic campaigning abroad. *DPA*. [online]. [cit. 2017-04-09] Dostupné z: <http://www.dpa-international.com/topic/turkish-law-prohibits-campaigning-abroad-row-europe-deepens-170309-99-595734>
32. Turks abroad play pivotal referendum role. *Politico*. [online]. [cit. 2017-04-15] Dostupné z: <http://www.politico.eu/article/turks-abroad-play-pivotal-referendum-role-netherlands-erdogan-diaspora/>
33. Všeobecná deklarace lidských práv. *OSN* [online]. [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: http://www.osn.cz/wp-content/uploads/UDHR_2016_CZ_web.pdf
34. What will Turkish tourism do for 2017. *Hurriyet Daily News*. [online]. [cit. 2017-05-01] Dostupné z: <http://www.hurriyetaidailynews.com/what-will-turkish-tourism-do-for-2017.aspx?pageID=238&nID=107730&NewsCatID=349>
35. Why Turkey's high unemployment rate may mean more terror attacks. *Al-Monitor*. [online]. [cit. 2017-02-16] Dostupné z: <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/03/turkey-idle-youth-exacerbates-terror-problem.html>

7 SEZNAM ZKRATEK

- AKP - Strana spravedlnosti a rozvoje
- BDP - Strana míru a demokracie
- CHP - Republikánská lidová strana
- DBP - Demokratická strana regionů
- EU - Evropská unie
- HDI - Index lidského rozvoje
- HDK - Uskupení prokurdských iniciativ
- HDP - Lidově demokratická strana
- ISIS - Teroristická organizace Islámský stát
- MHP - Nacionálně činná strana
- OSN - Organizace spojených národů
- PKK - Strana kurdských pracujících
- TAK - Svobodní kurdští sokoli
- TKDP - Kurdská demokratická strana
- UAE - Spojené arabské emiráty
- USA - Spojené státy americké

8 SEZNAM PŘÍLOH

Obrázek 1: Maslowova pyramida potřeb	15
Obrázek 2: Mapa Turecka	18
Obrázek 3: Území Blízkého východu s většinovou kurdskou populací.....	20
Obrázek 4: HDI v jednotlivých regionech Turecka v roce 2010	30
Obrázek 5: Výsledky parlamentních voleb v jednotlivých provinciích Turecka 11/2015	35
Obrázek 6: Výsledky referenda v jednotlivých provinciích Turecka 4/2017	39
Graf 1: Počet Kurdů v jednotlivých zemích Kurdistánu	22
Graf 2: Grafické znázornění složení Velkého národního shromáždění v období 2015-2019	31
Graf 3: Výsledky parlamentních voleb od roku 2002 v %	35
Graf 4: Výsledky referenda ve 3 největších tureckých městech	41
Graf 5: Počet teroristických útoků v Turecku v letech 1970-2017	44
Graf 6: Počet obětí útoků jednotlivých teroristických skupin.....	45
Graf 7: Teroristické skupiny operující na území Turecka.....	46
Graf 8: Počet turistů v Turecku v jednotlivých měsících let 2012 - 2017.....	49
Tabulka 1: Změny pravomocí prezidenta po referendu 2017	38
Tabulka 2: Teroristické útoky v západních velkoměstech v období 2015-2017.....	47
Tabulka 3: SWOT analýza	53
Tabulka 4: Matematické vyjádření SWOT analýzy	55